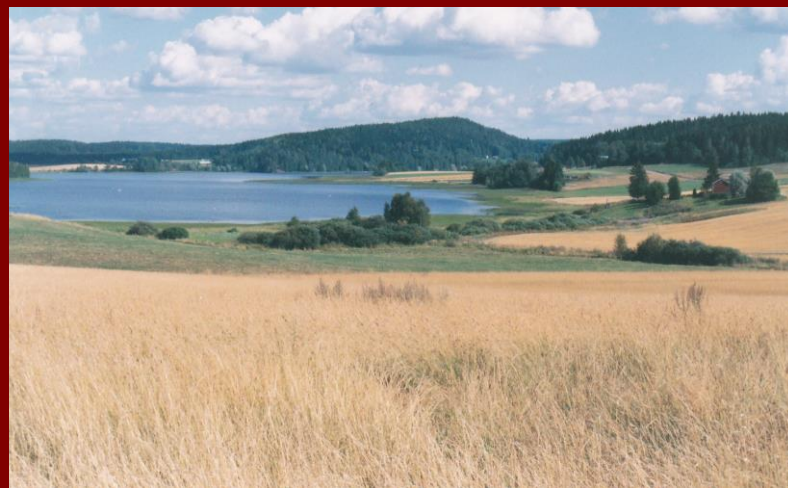

SASTAMALAN MAASEUTUOHJELMA 2014 - 2017

JANI HANHIJÄRVI & KATARIINA PYLSY

SISÄLTÖ

1. ALKUSANAT	3
<i>TAVOITTEET</i> <i>LAADINTAPROSESSI</i>	
2. ALUEIDEN KEHITTÄMINEN	5
<i>SASTAMALAN ALUERAKENNE</i> <i>TULEVAISUUDEN MAASEUTU?</i>	
3. ELINKEINOT JA ASUMINEN	11
<i>MAA- JA METSÄTALOUS</i> <i>BIOTALOUS</i> <i>MAASEUTUMATKAILU</i> <i>LIIKENNEINFRASTRUKTUURI JA LIIKKUMINEN</i> <i>TIETOLIIKENNEYHTEYDET</i> <i>MAASEUTUASUMINEN</i> <i>JULKISET PALVELUT</i> <i>MAISEMANHOITO JA LUONNONSUOJELU</i> <i>TERVEELLINEN JA TURVALLINEN MAASEUTU</i>	
4. LÄHIDEMOKRATIA JA YHTEISTYÖ	20
<i>LÄHIDEMOKRATIAN TOIMINTAMALLEJA</i> <i>KYLÄTOIMINTA</i> <i>MAASEUDUN MARKKINOINTI</i> <i>VAIKUTUSTEN ENNAKKOARVIOINTI</i>	
5. TOIMENPITEET JA TOTEUTUS 2014-2017	24
6. LOPPULAUSEET	26
MAASEUTUKORTIT JA LIITTEET	27

SASTAMALAN MAASEUTUOHJELMA 2014 - 2017

Hyväksytty Sastamalan kaupungin maaseutulausakunnassa 25.6.2014

Teksti: Jani Hanhijärvi ja Katariina Pylsy

Kuvat: Katariina Pylsy (etukannen maalaismaisema ja Mouhijärven maaseutukortti) ja Jani Hanhijärvi (muut)

Taitto: Jani Hanhijärvi

Painopaikka: Vammalan Kirjapaino Oy (2014)

Painosmäärä: 800 kpl

ISBN 978-951-97691-9-6 (nid.)

ISBN 978-952-68192-0-4 (pdf)

Sastamalan maaseutuohjelma on toteutettu EU-rahoitteisen Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2007-2013 tuella. Rahoitusviranomaisena on toiminut Pirkanmaan ELY-keskus. Rahoitus on myönnetty paikallisen Leader-ryhmän Joutsenten reitti ry:n rahoituskiintiöstä.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

1. ALKUSANAT

Elinvoimainen ja asuttu maaseutu on Sastamalan voimavara nyt ja tulevaisuudessa. Elinvoimaista maaseutua tarvitaan kun siirrytään kohti kestävää ja uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvaa aluetaloutta.

Ilman tavoitteellista kehittämisohjelmaa maaseudun elinvoimaisuutta ei voida tulevaisuudessa turvata. Ratkaisevaa on se, kuinka hyvin kykenemme hyödyntämään maaseudun *aineellisia* ja *aineettomia* voimavaroja hyvinvoinnin ja toimeentulon lähteenä.

Maaseudun kehittäminen rakentuu laajalaiseen ja sitouttavaan yhteistyöhön, jonka osapuolina ovat Sastamalan kaupunki, maaseudun yritykset, kolmas sektori, asukkaat sekä muut maaseudun toimijat, kuten MTK:n paikallisosastot ja Joutsenten reitti ry. Myös paikallismedialla on suuri merkitys tiedonvälittäjänä ja mielipiteiden muokkaajana.

Samaan aikaan maaseutuohjelman kanssa on laadittu Sastamalan seudun elinkeino-ohjelmaa Sastamalan Seudun Yrityspalvelu Oy:n (Sasyp Oy) toimesta. Ohjelmilla on

myös samoja teemoja, joiden sisältöä on yhteistyössä koordinoitu.

Kaiken kaikkiaan Sastamalan maaseutuohjelma on laadittu laajassa yhteistyössä asukkaiden ja maaseudun toimijoiden kanssa. Ohjelmassa luodaan katsaus maaseudun nykytilaan ja tarpeisiin sekä esitetään toimenpide-ehdotuksia maaseudun kehittämiseksi vuosille 2014-2017.

Sastamalan maaseutuohjelma vastaa omalta osaltaan Sastamalan kaupungin syksyllä 2013 valmistuneen strategian tavoitteisiin (Liite 1.) sekä vuoteen 2030 asti ulottuvan Sastamalan kaupunkirakennesuunnitelman sisältöön. Maaseutuohjelman laadinnassa on huomioitu myös Sastamalan maaseudun kehittämis-hankkeiden tuloksia, kuten maaseutukyselyn ja asukasiltojen sisältöä (Liite 2.).

Maaseutuohjelmassa kuuluu siis sekä kaupungin viranhaltijoiden ja päättäjien että maaseudun asukkaiden ja muiden toimijoiden ääni.

TAVOITTEET

SASTAMALAN MAASEUTUOHJELMAN 2014-2017 TAVOITTEET:

- Koota yhteen maaseudun kehittämiseen liittyviä näkemyksiä ja kehittämisideoita.
- Edesauttaa elinvoimaisen maaseudun säilymistä ja vahvistaa maaseudun kilpailukykyä.
- Kohottaa perusmaatalouden merkitystä ja arvostusta.
- Edistää uusiutuvien luonnonvarojen kestävästä käytöstä lisäämistä.
- Aktivoida paikallisia toimijoita alueensa kehittämiseen.
- Lisätä päättäjien ja viranhaltijoiden maaseutuun liittyvää tietämystä.
- Saada maaseutua tukevia ratkaisuja sisältymään eri hallintoprosessien budjetteihin.
- Edistää eri toimijoiden vuorovaikutusta ja yhteistyötä kaikilla tasoilla.

LAADINTAPROSESSI

Sastamalan maaseutuohjelma on laadittu pääosin syyskuun 2013 ja huhtikuun 2014 välisenä aikana. Maaseutuohjelman sisältöä laadittaessa on huomioitu erityisesti Sastamalan kaupungin strategia ja kaupunkirakennesuunnitelma, mutta myös juuri valmistuneet Pirkanmaan maaseudun kehittämissuunnitelma 2014-2020, maaseutupoliittinen yhteistyöryhmän laatima maaseutupoliittinen kokonaisohjelma 2014-2020 sekä valtioneuvoston huhtikuussa 2014 hyväksymä Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014-2020.

Lisäksi työssä on hyödynnetty jo aiemmin valmistuneen Sastamalan kylien esiselvityshankkeen aikana kertynyttä tietoa. Esiselvityshankkeessa järjestettiin eri puolilla Sastamalaa yhdeksän kyläiltaa, joissa kerättiin tietoa mm. kylien palveluista, vahvuuksista ja heikkouksista, yhteistyötarpeista sekä kehittämisnäkemyksistä. Maaliskuussa 2013 järjestettiin kylähankkeen kolme päätösseminaria, joissa saatiin kyliltä vielä uusia ajatuksia.

Syys-lokakuussa 2013 suoritettiin Webropol-ohjelmalla maaseutukysely sekä Sastamalan kaupungin valtuutetuille että maaseudun toimijoille (mm. kyläyhdistyksien edustajat, maaseutuyrittäjät ja maaseudun asukkaat). Kyselyyn saatiin 236 vastausta, mitä voidaan pitää varsin hyvänä määränä. Suuren vastajajoukon myötä kyselyn tuloksia voidaan myös pitää luotettavina.

Kyselyn jälkeen järjestettiin viisi maaseutuilletta: Suodenniemellä, Mouhijärvellä, Vammalassa, Kiikoisissa ja Äetsässä. Tilaisuuksissa esiteltiin kyselyn tuloksia ja keskusteltiin syvällisemmin maaseudun kehittämisestä. Lisäksi Sastamalan kaupungin avoimien ovien päivien aikaan asukkaat kävivät Vam-

malan Kauppалantalolla keskustelemassa maaseutuohjelman sisällöstä.

Edelleen maaliskuussa 2014 järjestettiin yhteistyössä Leader-ryhmä Joutsenten reittiry:n kanssa Road Show -kiertue (viisi asukasilttaa), jossa esiteltiin maaseutuohjelman toimenpide-ehdotuksia. Kaikkiaan maaseutuohjelman laatimista silmällä pitäen on järjestetty 24 asukastilaisuutta, joihin on osallistunut noin 500 maaseudun tulevaisuudesta kiinnostunutta henkilöä (Liite 2.).

Maaseutuohjelman laadintaan haluttiin osallistaa myös lapset ja nuoret. Joulukuussa 2013 järjestettiin maaseutuaiheinen kirjoituskilpailu Sastamalan nuorille. Yläkoululaisille ja toisen asteen opiskelijoille suunnattuun kilpailuun saatiin yli 50 kirjoitusta, joita on hyödynnetty aineistona tässä ohjelmassa. Jotta Sastamalan maaseutuohjelman laatimisessa olisi huomioitu myös kaupungin nuorimmat, järjestettiin 3-6 -vuotiaille lapsille kolme maaseutuaiheista piirustustilaisuutta Kauppалantalolla tammikuussa 2014.

Kaiken kaikkiaan Sastamalan maaseutuohjelman laadinnassa on suoritettu laaja kentän osallistaminen ja kuuleminen. Työssä on hyödynnetty kyselyitä, kirjoituksia ja keskusteluita niin, että kaikkien ikäryhmien näkemykset maaseudusta ja sen tulevaisuudesta on kyetty huomioimaan.

Huhtikuussa 2014 maaseutuohjelma lähetettiin lausuntokierrokselle paikallisille MTK-yhdistyksille ja yrittäjäyhdistyksille, Sastamalan nuorisohallitukselle ja Sastamalan Kylät ry:lle. Ohjelma esiteltiin myös Sastamalan kaupungin johtoryhmälle ja kaupunginvaltuustolle. Sastamalan kaupungin maaseutulautakunta hyväksyi maaseutuohjelman 25.6.2014.

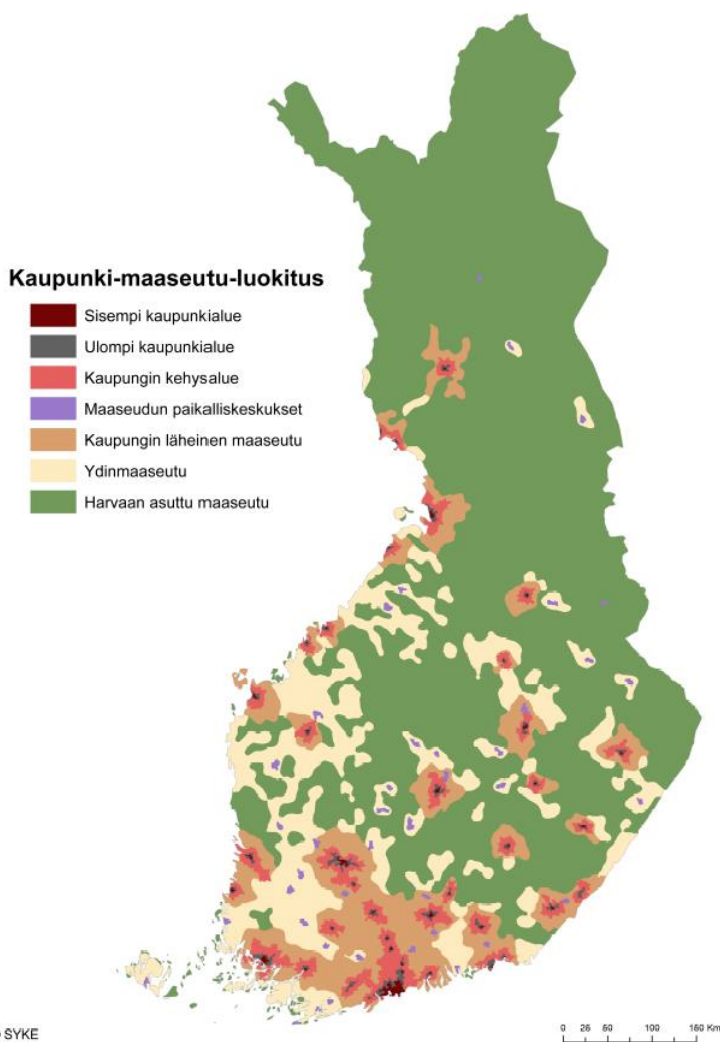
2. ALUEIDEN KEHITTÄMINEN

Maaseudun kehittäminen on olennainen osa aluekehittämistä, jota ohjaa *laki alueiden kehittämisestä* (1651/2009). Lain tavoitteena on vuorovaikutukseen ja verkostoitumiseen perustuva alueiden kehittämisen järjestelmä, joka luo edellytykset eri alueiden tasapainoiselle kehitymiselle ja kestäväan kehitykseen perustuvalle hyvinvoinnille ja taloudelliselle kasvulle. Kokonaisvaltainen alueiden kehittäminen tunnistaa alueiden monimuotoisuuden ja ottaa huomioon alueen lähtökohdat ja tarpeet.

Sastamalassa on noin 26 000 asukasta, joista 2/3 asuu maaseudulla ja sen kylissä. Sastamala on siis merkittävässä määrin maaseutukaupunki.

Sastamalan maaseudun yksi erityispiirre on kyläyhdistysten (40 kpl) ja maatilojen (762 kpl) suuri määrä. Näillä lukemilla ollaan aivan Suomen kärkisijoilla. Enemmän maatiloja on vain Kouvolassa, Salossa, Kauhavalla ja Seinäjoella (Lähde: Maa- ja metsätalousmi-

nisteriön tietopalvelukeskuksen maatilarekisteri, 2013). Kyläyhdistysten määrässä Sastamala on kolmantena Kouvola ja Salon jälkeen. Kylien ja maatilojen runsaslukuisuus kertoo paitsi Sastamalan suuresta pinta-alasta, myös siitä, että kunta on miltei kauttaaltaan asuttu. Kuten seuraavan sivun karttakin osoittaa, ainoa isompi erämaa-alue sijaitsee aivan kunnan keskiosassa.

Kuntien koon kasvaessa on perinteinen kuntarajoihin perustuva *kaupunki-maaseutuluokitus* muodostunut entistä ongelmallisemmaksi, sillä useimmissa kunnissa on hyvin monenlaisia alueita.

Suomen ympäristökeskuksen ja Oulun yliopiston yhteistyönä syksyllä 2013 laatinut luokitus jäsentää Suomen aluerakenteen seitsemään osaan. Viereisestä kartasta havaitaan, että laajat alueet Varsinais-Suomessa, Satakunnassa, Pirkanmaalla ja Pohjanmaalla kuuluvat ydinmaaseutuun.

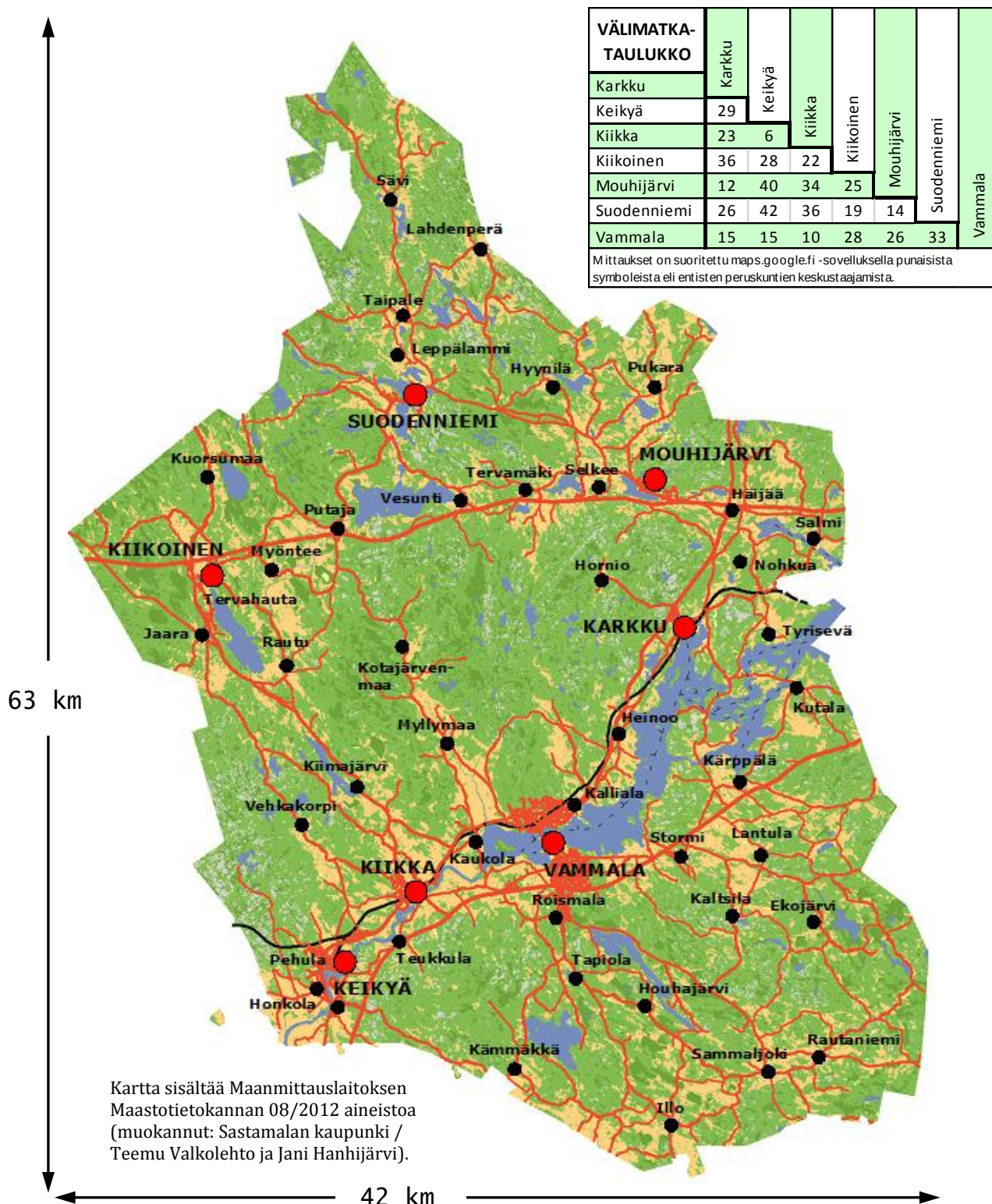
Eroavaisuus näiden seutujen kesken tulee kuitenkin siinä, että kun Pohjanmaan ydinmaaseutu rajoittuu pääosin harvaan asuttuun maaseutuun, niin täkäläinen ydinmaaseutu rajoittuukin useisiin etelä- ja länsisuomalaisiin kaupunkiseutuihin.

→ Sastamalan riittävän läheinen mutta toisaalta myös riittävän pitkä etäisyys Tampereesta on vahvuus. Voimme hyödyntää sijaintietuamme Pohjoismaiden suurimpaan sisämaakaupunkiin, mutta myös olemaan kaupunki, jolla on oma vahva vaikutusalueensa ja identiteettinsä.

SASTAMALAN ALUERAKENNE

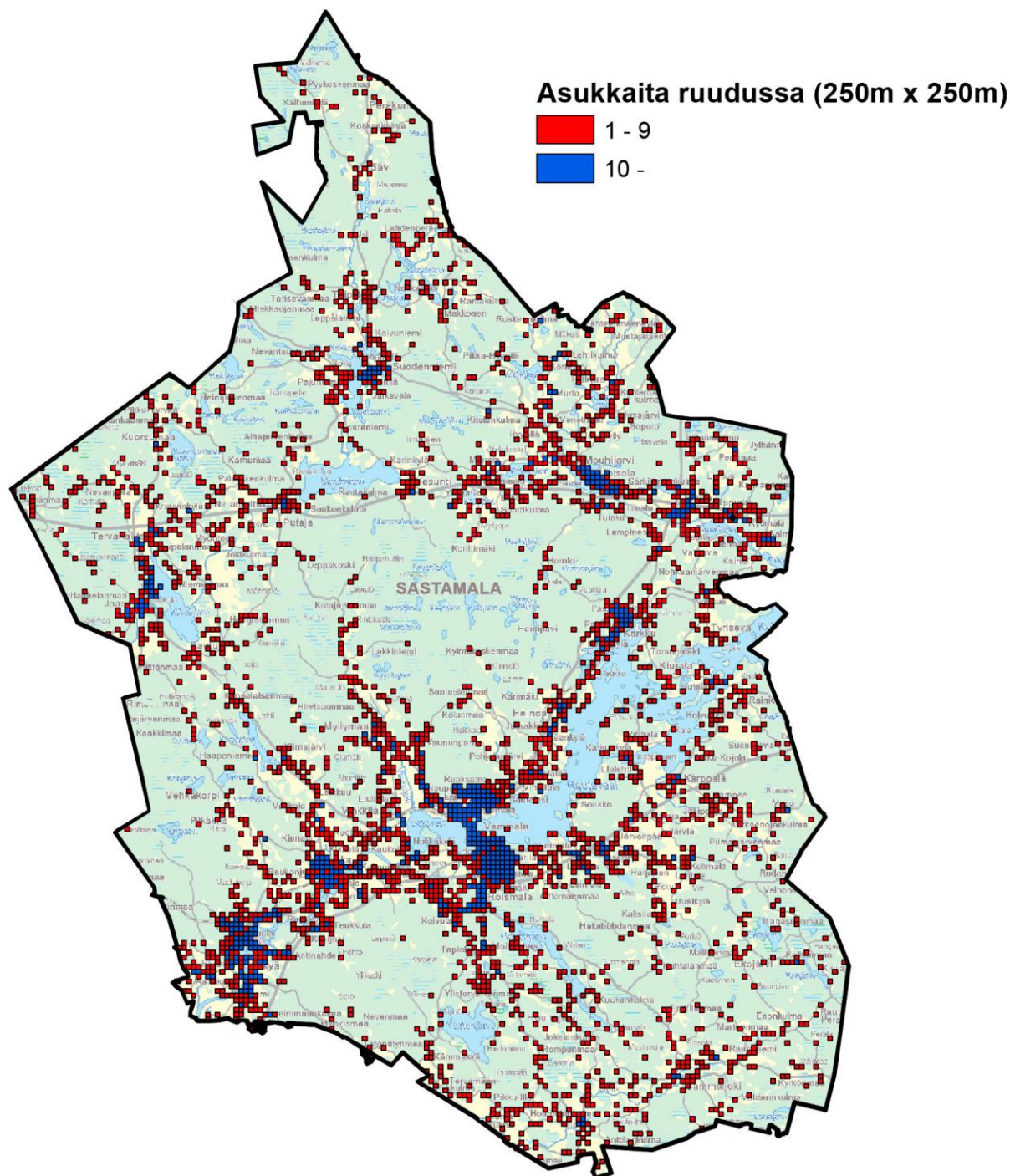
Pinta-alaltaan Pirkanmaan suurimmalle kunnalle Sastamalalle on ominaista monipuolinen elinkeinoelämä, hyvä liikenteellinen sijainti, vaihteleva luonnonympäristö, rikas kulttuuriperinne sekä aktiivinen kolmannen sektorin toiminta. Sastamalaa ja sen maaseutualueita

kehitetessä on kuitenkin ensiarvoisen tärkeää pitää mielessä yksi asia: **monikeskusk-sinen aluerakenne**. Erityisen tärkeää on, että monikeskuisuus osataan ajatella voimavarana.

Joutsenten reitti ry. laati kesällä 2013 Tilastokeskuksen aineiston pohjalta selvityksen Sastamalan väestönkehityksestä vuosina 2000-2010. Alla oleva kartta esittää mielenkiintoisella tavalla Sastamalan väestön sijoittumisen vuonna 2010. Kartta on jaettu 250 x 250 metrin ruutuihin. Jokaisessa punaisessa

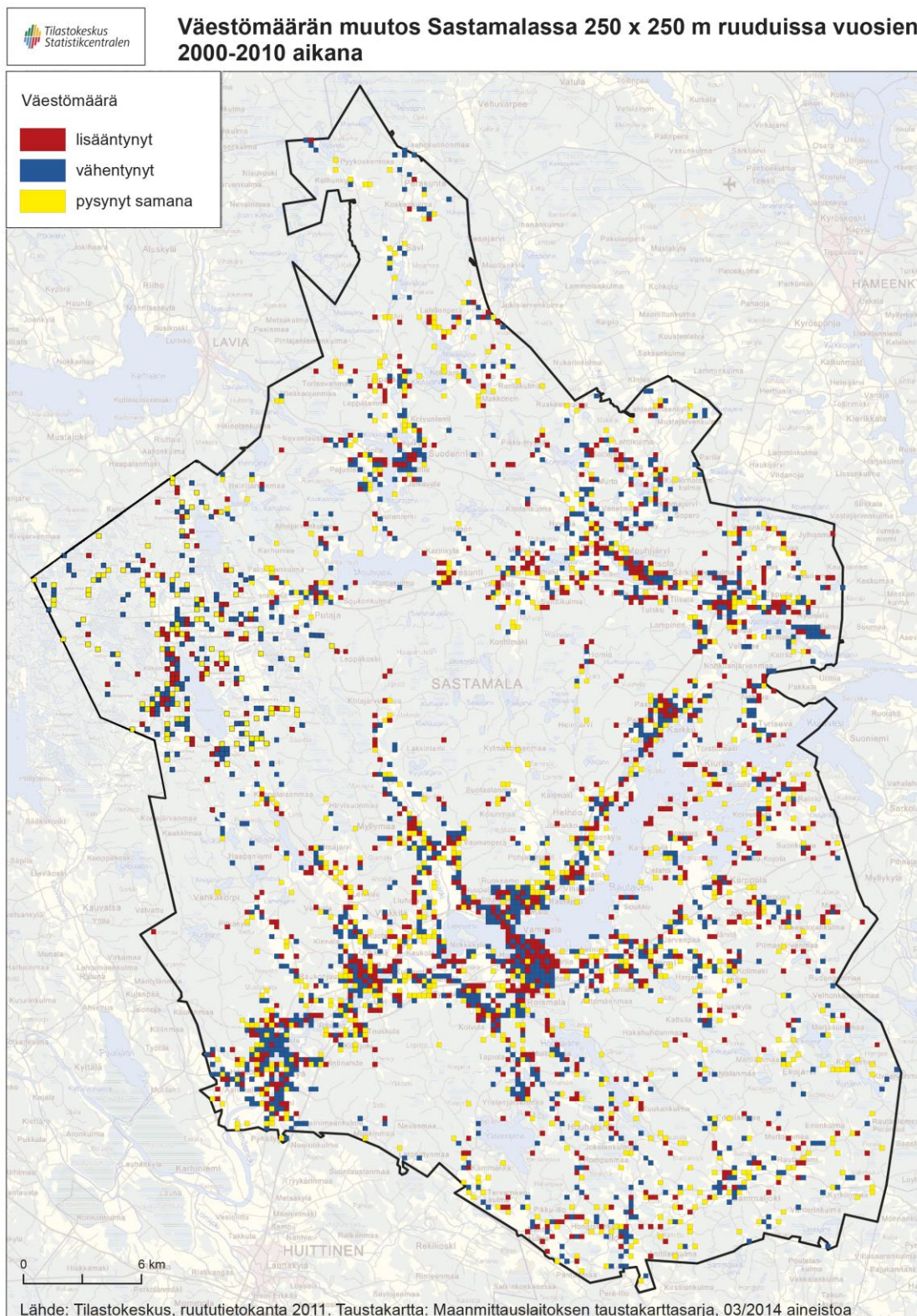
ruudussa asuu 1-9 henkilöä ja jokaisessa sinisessä ruudussa asuu vähintään 10 henkilöä. Väestöruuduista on havaittavissa Sastamalan nauhamainen asuinrakenne, joka myötäilee teitä ja vesistöjä. Yhtä selvästi on nähtävissä Sastamalan monikeskuisuus, sillä tiheimmin asuttuja alueita on lähes kymmenen.

Maanmittauslaitoksen Taustakarttarasteri 1:160 000, 11/2012. Aineistolähde: Tilastokeskus, Ruututietokanta 2010 (muokannut Anja Hanhijärvi).

Alla oleva kartta kuvaa väestömäärän muutosta Sastamalassa vuodesta 2000 vuoteen 2010. Punaisissa ruuduissa väestö on lisääntynyt, sinisissä ruuduissa vähentynyt ja keltaisissa ruuduissa pysynyt samana. Kartan

mukaan kaikissa Sastamalan osissa on tapahtunut sekä väestön lisääntymistä että vähenemistä. Eniten väestöään lisänneitä ruutuja on Sastamalan itäosissa, mutta ero muihin osiin ei kuitenkaan näytä kovin suurelta.

	Väestö	Pinta-ala (km ²)	Asukastiheys (as./km ²)	Työvoima	Yrittäjät	Yrittäjiä työ- voimasta (%)	Maatilat	Vapaa-ajan asunnot
KARKKU	1 306	123	11	611	101	16,5	69	448
KEIKYÄ	2 553	68	37	1 127	164	14,6	54	56
KIIKKA	2 081	172	12	876	142	16,2	69	260
KIIKOINEN	1 213	144	8	543	123	22,7	67	225
MOUHIJÄRVI	3 164	269	12	1 517	266	17,5	126	1 122
SUODENNIEMI	1 261	221	6	528	126	23,9	98	452
VAMMALA	13 981	534	26	5 939	845	14,2	279	1 231
YHTEENSÄ	25 559	1 531	17	11 141	1 767	15,9	762	3 794

Taulukko 1. Tilastotietoa alueittain (Tilastokeskus ja Sastamalan kaupunki, Rakennusrekisteri 2013).

Suuren kokonsa vuoksi Sastamalan voi jakaa erilaisiin alueisiin, joista loogisin jako lieene entisten kuntarajojen mukaan. Karkku, Keikyä, Kiikka, Kiikoinen, Mouhijärvi ja Suodenniemi ovat kukin 1 000 - 3 000 asukkaan kokoisia. Vammala on selvästi suurempi 14 000 asukkaalla, joskin Vammalan väestöstä 4 000 - 5 000 asuu maaseudulla, jonka puolesta Vammala vertautuu muihin Sastamalan alueisiin. Vammalalla tarkoitetaan tässä yhteydessä entisiä Tyrvään kunnan ja Vammalan kauppalan alueita.

Kaikista Sastamalan alueista on laadittu liitteenä olevat *maaseutukortit*. Niissä on tiivistetysti esitetty mm. aluekuvaus, sijainti ja keskeisimmät tunnusluvut.

Webropol-maaseutukyselyssä vastaajia pyydettiin arvioimaan muutamia Sastamalan maaseutuun ja sen kehittämiseen liittyviä väittämiä. Kunkin väittämän perässä oli viisi vastausvaihtoehtoa: *täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, ei samaa eikä eri*

mieltä, jokseenkin eri mieltä ja täysin eri mieltä. Tulosten vertailun helpottamiseksi sekä *täysin ja jokseenkin samaa mieltä* että *täysin ja jokseenkin eri mieltä* olevat vaihtoehdot on yhdistetty alla olevassa taulukossa.

Lähes 90 % vastaajista oli sitä mieltä, että maaseutu tulee nähdä uudenlaisena mahdollisuutena ja 84 % kokee maaseudun olevan vatedes aiempaa houkuttelevampi muuttokohde. Kyselyn jälkeen järjestetyissä maaseutuilloissa em. näkemykset saivat vahvistusta.

Myös luonnonympäristön hyödyntämiseen on Sastamalan kehittämisessä syytä kiinnittää runsaammin huomiota. Sastamalan metsien ja peräti 176 järven virkistyskäyttöön tulee panostaa aiempaa enemmän. Kaupungin omistamiin metsiin toivottiin lisää laavuja ja patikointipolkuja, mutta erityisesti sitä, että jo olemassa olevista virkistytymismahdollisuuksista tiedotettaisiin paremmin.

	Täysin tai jokseenkin SAMAA mieltä	Ei samaa, eikä eri mieltä	Täysin tai jokseenkin ERI mieltä
Sastamalan maaseutualueet ovat omaleimaisia	79,3 %	9,0 %	11,7 %
Maaseutu tulee nähdä vanhoista rasitteista riippumattomana uudenlaisena mahdollisuutena	88,8 %	7,8 %	3,4 %
On vanhanaikaista markkinoida Sastamalaa maaseutukaupunkina	22,0 %	10,4 %	67,6 %
Maaseutu on tulevaisuudessa yhä houkuttelevampi muuttokohde	83,6 %	5,6 %	10,8 %
Sastamalan kehittämisen tulee kohdistua pääasiassa vain Vammalan ja Häijään taajamiin	11,9 %	2,6 %	85,5 %
Sastamalan kehittämisessä ei ole hyödynnetty luontoa (esim. vesistöt) riittävän hyvin	80,9 %	13,4 %	5,7 %

Taulukko 2. Webropol-maaseutukyselyn vastauksia Sastamalan maaseudun kehittämisestä.

TULEVAISUUDEN MAASEUTU?

Maaseudun kehittämisen suuntaviivoja määrittellään useilla aluetasoilla. Seuraavassa on esitelty lyhyesti Euroopan unionin, Suomen ja Pirkanmaan maakunnan laatimat maaseudun kehittämistä koskevat ydinkohdat.

Euroopan komission ehdotuksessa vuosien 2014-2020 maaseutupolitiikan linjauksiksi esitetään: 1) elinkelpoinen ruoan tuotanto, 2) luonnonvarojen kestävä hoito ja ilmastotoimet, 3) tasapainoinen aluekehitys.

Suomen hallitusohjelmassa todetaan maaseutualueiden kehittämisen nojautuvan paikallisiin elinkeinojen vahvuuksiin ja voimavaroihin, kuten bioenergiaan, luonnontuotteisiin sekä ruoan-, energian- ja palvelutuotantoon. Ohjelmassa korostetaan, että maaseutu toimii useiden hyvinvointitekijöiden ympäristönä.

Pirkanmaan maaseudun kehittämissuunnitelman 2014-2020 mukaan Lounais-Pirkanmaan (Sastamala ja Punkalaidun) kehittäminen painottuu elinkeinotoiminnan edistämiseen. Keskeisiä toimialoja ovat sosiaali- ja terveysala, matkailu ja metsätalous. Toinen tärkeä kehittämisteema on infrastruktuurin parantaminen, mikä edistää paikallisia yrittämisen mahdollisuuksia ja parantaa palveluiden saavutettavuutta. Kehittämissuunnitelman mukaan keskeisiä maaseutuyrittämisen kasvumahdollisuuksia tarjoavat hyvinvointipalveluiden tuottaminen, ympäristöyrittäjyys, lähi- ja luomuruoan tuotanto, maaseutumatkailu sekä lähienergian tuotanto ja siihen liittyvä yrittäminen.

Viime vuosina tapahtuneet kuntaliitokset ovat johtaneet Sastamalan voimakkaaseen laajentumiseen ja sen moninaisiin vaikutuksiin. Prosessi on ollut haastava niin koko kaupungille kuin sen asukkaille ja eri paikkalistoimijoille. Mm. kylä- ja asukasilloissa sekä paikallismediassa on tulevaisuuden Sastamalasta herännyt useita kysymyksiä:

- Miten Sastamala hyödyntää maaseutualueitaan ja miten ne pidetään elinvoimaisina?
- Tuntevatko päättäjät tarpeeksi hyvin Sastamalan maaseutualueet?
- Miten säilytetään riittävä palvelutarjonta kun suuntauksena on palvelujen keskittyminen?
- Mitä palveluja maaseutualueilla saadaan kaupungilta ja mihin tarvitaan apuun muita toimijoita, kuten kolmatta sektoria?
- Miten asukkaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan?

Sastamalan maaseutuohjelmassa pyritään antamaan vastauksia, näkökulmia ja toimenpide-ehdotuksia mm. näihin kysymyksiin. Maaseutuohjelma jakautuu pääpiirteissään kahteen teemaan:

A.) ELINKEINOT JA ASUMINEN

B.) LÄHIDEMOKRATIA JA YHTEISTYÖ

Pelkistetysti ilmaisten kohta A.) *Elinkeinot ja asuminen* vastaa kysymykseen: Mitä kehitetään? Kohta B.) *Lähidemokratia ja yhteistyö* puolestaan vastaa kysymykseen: Miten se tapahtuu?

3. ELINKEINOT JA ASUMINEN

Alueiden kehittäminen perustuu yhä enemmän erilaisten toimintalojien kokonaisvaltaiseen tarkasteluun. 2010-luvulla on alueiden kehittämisen yhteydessä alettu puhua ns. **MALPEsta**, jolla tarkoitetaan **Maankäytön, Asumisen, Liikenteen, Palveluiden ja Elinkeinojen kokonaisvaltaista kehittämistä**. Kyse on tavallaan eri sektoreiden (tai Sastamalan kaupungin tapauksessa *eri prosessien*) välisestä kehittämistoiminnasta, jossa monitasoinen yhteistyö ja avoimuus ovat avainasemassa.

Nykyajan yhteiskunnan toiminta on monimutkaistunut ja sisältää runsaasti erilaisia syy-seuraus -suhteita. Tällöin kehittämistoiminnassakaan ei voida tehdä selvää pesäeroa

esimerkiksi em. maankäytön, asumisen, liikenteen, palveluiden tai elinkeinojen suhteen. Parannettaessa vaikkapa liikenneolosuhteita, tullaan samalla parantaneeksi asumisen ja elinkeinoelämän olosuhteita. Logiikka toimii valitettavasti myös toisin päin; kun liikenneolosuhteet heikkenevät, myös asumisen ja elinkeinoelämän toimintaympäristö heikkenee. Sen vuoksi tässä maaseutuohjelmassa pyritään mahdollisimman kokonaisvaltaisesti tarkastelemaan otsikon **ELINKEINOT JA ASUMINEN** alla asiakokonaisuuksia, jotka **a.) nousivat keskeisimmiksi asioiksi kylä- ja asukasilloissa, b.) ovat kansallisesti ja maakunnallisesti tärkeitä teemoja maaseudun kehittämisessä.**

MAA- JA METSÄTALOUS

Perusmaatalous on edelleen keskeinen maaseudun elinkeino ja sen vaikutus maaseutu- maisemaan on erittäin merkittävä. Sastamalan maaseutuohjelman tavoitteena on myös se, että kaupungin maaseutu on houkutteleva asuin ympäristö ja että se tarjoaa työtä ja elämisen mahdollisuuksia asukkailleen.

Maatalouden rakennekehitys on ollut viime vuosina nopeaa ja tilakoon kasvattaminen on ollut monille viljelijöille elinehto. Lähivuosina maaseutuun kohdistuvat muutokset tulevat edelleen olemaan voimakkaita, samalla myös tulolähteet monipuolistuvat. Maaseudun töiden organisointiin, tukipolitiikkaan ja jaksamiseen tulee kiinnittää enemmän huomiota.

SASTAMALAN MAA- JA METSÄTALOUSTIETOA

Sastamalassa on 762 maatilaa ja 29 300 ha viljelysmaata, josta kaupunki omistaa 270 ha. Lukemat ovat Suomen kuudenneksi suurimmat, sillä edelle kiilaavat vain Salo, Kouvola, Kauhava, Seinäjoki ja Loimaa. Maatiloista sijaitsee Karkussa 69, Keikyässä 54, Kiikassa 69, Kiikoissa 67, Mouhijärvellä 126, Suodenniemellä 98 ja Vammalassa 279.

Maatilojen keskipeltoala on 38,5 hehtaaria ja viljelijöiden keski-ikä 51 vuotta. Sastamalan peltoalasta noin 60 % on leipä- tai rehu viljalla ja noin 27 % on erilaisilla nurmikasveilla. Metsää Sastamalan kaupungissa on noin 93 000 ha, josta kaupunki omistaa 2 300 ha.

Maa- ja metsätalouden kokonaistulot olivat 72 M€ vuonna 2012. Tulot muodostuivat seuraavasti: sivuansiot 33 %, myyntitulot 31 %, tuet 27 % ja metsätulot 9 %. Kolmanneksella maanviljelijöistä on yritystoimintaa, josta urakoinnin osuus on 14 %.

Päätuotantosuunnan mukaan Sastamalassa on 507 kasvinviljelytilaa, 96 lypsykarjatilaa, 35 sikatila, 35 nautakarjatilaa ja 26 hevostilaa. Lypsylehmiä on 3040 eli keskimäärin 32 lehmää/tila. Pirkanmaan maidosta tuotetaan Sastamalassa 15 %. Luomutiloja on 81 (n. 11 %) ja osalla näistä on lypsykarjaa, jotka ovat siirtyneet luomukotieläintiloiksi. Pirkanmaan luomulehmistä Sastamalassa on 28 %.

Lähteet: Suomen Gallup (Elintarviketieto Oy), Sastamalan kaupunki, MTK (Tietovirtahanke) 2013.

Maaseudun elinkeinotoiminnan selkäranka on aina ollut maatalous. Myös Webropol-maaseutukyselyn vastaajista lähes puolet koki, että maaseutu tulee ennen kaikkea nähdä ruoan ja luonnonvarojen lähteenä. Maaseutuiltojen keskusteluissa *paikallisen maatalouden ja ruoantuotannon* merkityksen nähtiin tulevaisuudessa kasvavan. Tämä tarkoittaa, että maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden myyntikanavia ja jatkojalostusmahdollisuuksia tulee kehittää.

Elintarviketuotanto kehittyy elintarvikeketjujen välistä yhteistyötä edistämällä, siihen liittyvien uusien toimintamallien kehittämistyöllä sekä markkinoinnilla. Maataloustuotannon säilyttäminen ja parantaminen edellyttävät sekä investointeja että osaamisen kehittämistä. Tulevaisuuden kuluttaja on aiempaa vaativampi ja tiedostaa elintarviketuotannon vaikutukset mm. ympäristöön. Maaseutuilloissa toivottiin Sastamalan elintarvikeliikkeisiin erityisiä lähiruokaosastoja, joissa tiedotettaisiin paikallisista ruoantuottajista. Lisäksi kannatettiin ajatusta, että kaupunkiin perustettaisiin jonkin tahon toimesta ns. lähiruokamyymälä, eräänlainen ”matalan kynnyksen kauppahalli”.

Enenevässä määrin tulee kiinnittää huomiota myös luomuruokaan, jonka kehittämisen tavoitteet löytyvät Suomen hallitusohjelmasta. Myös maa- ja metsätalousministeriössä pidetään tärkeänä, että valtio ottaa huomioon

kansalaisten mieltymykset ja edistää vahvasti luomu- ja lähiruuan saatavuutta. Luomuhjelmassa tiukaksi tavoitteeksi on kirjattu, että vuonna 2020 ruoantuotannosta 20 % olisi luomua. Tällä hetkellä Sastamalassa tuo lukema saavutetaan Mouhijärven alueella.

Luomu on valittu keskiöön myös Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman EU-rahoituskauden 2014-2020 ajaksi. Aikomuksena on kehittää kotieläintilojen investointitukia ja luomuvalkuaisrehun tuotannon määrää, jotta rehun ja sitä kautta luomueläintuotteiden omavaraisuus saadaan nykyistä korkeammaksi.

Myös metsätaloudessa on meneillään merkittävä muutos, mikä vaikuttaa myös Sastamalaan. Ilmastonmuutos ja teknologian nopea kehitys ovat esimerkkejä muutosvoimista. Metsänomistajien aktivointi metsien hoitoon on tärkeää puun tuotannon turvaamiseksi. Metsien hoidon kehittämisessä korostuvat mm. metsien monimuotoisuus ja monikäyttöisyys, sähköisten palvelujen kehittäminen, puunkorjuuteknologian ja -logistiikan kehittäminen, vesiensuojelu sekä myrskytuhoihin liittyvien riskien vähentäminen. Metsiin liittyvien elinkeinojen kehittämisessä huomioidaan puuraaka-aineen lisäksi myös aineetoman hyvinvoinnin tuottaminen, kuten metsien virkistys- ja matkailukäyttö, jolle on Sastamalassa varsin suuri potentiaali.

	Täysin tai jokseenkin SAMAA mieltä	Ei samaa, eikä eri mieltä	Täysin tai jokseenkin ERI mieltä
Paikallisen maatalouden merkitys tulee kasvamaan ruoantuotannossa	83,1 %	11,3 %	5,6 %
Maalaismaisemilla on vain rahallista arvoa	8,6 %	6,1 %	85,3 %
Perusmaatalous on Sastamalan maaseudun selkäranka	77,2 %	12,5 %	10,3 %
Luomun merkitys osana ruokataloutta tulee vahvistumaan	61,3 %	20,0 %	18,7 %
Uusiutuvan energian (esim. bioenergia) käyttöä tulee lisätä Sastamalassa	87,5 %	9,9 %	2,6 %
Sastamalassa pitää panostaa enemmän metsien virkityskäyttöön	51,5 %	20,8 %	27,7 %

Taulukko 3. Webropol-maaseutukyselyn vastauksia maa- ja metsätalouden kehittämisestä.

MAATALOUDEN TUKITOIMET

EU:n yhteinen maatalouspolitiikka uudistuu vuonna 2015. EU:n yhteinen maatalouspolitiikka vastaa uusiin haasteisiin ruoan, luonnonvarojen ja alueiden käytön osalta. Maatalouspolitiikan uudistuksen tavoitteena on myös maaseutuelinkeinojen uudistaminen, maatalojen kilpailukyvyyn ja tuottavuuden parantaminen sekä ympäristön tilan ja eläinten hyvinvoinnin edistäminen. Tilatuen pirstoutumiseen, viherryttämistuen ehtoihin ja viljelyn monipuolistamiseen on osattava varautua. Oma lukunsa ovat myös tukioikeudet ja niiden omistuksen ja hallinnan siirrot.

Maataloustuet. Maataloustukijärjestelmä on kokonaisuus, joka muodostuu useasta komponentista. Viljelijällä on mahdollisuus hyödyntää erilaisia eläinperusteisia ja peltoalaan perustuvia tukimuotoja. EU:n maatalouspolitiikan keskeisenä lähtökohtana on varmistaa kohtuuhintaisten elintarvikkeiden saatavuus kuluttajille. Keskeisten maataloustuotteiden tuotanto, hintataso huomioon ottaen, ei ilman tukea olisi mahdollista Suomessa, eikä muissakaan EU-maissa. Tuotannon kannattavuuden turvaamiseksi maataloutta tuetaan kaikissa EU-maissa budjettivaroin. Tuet voivat olla 1.) EU:n kokonaan rahoittamia, 2.) EU:n ja jäsenmaan yhteisesti rahoittamia, tai 3.) kokonaan kansallisista varoista rahoitettuja.

Maatalouden investointituet. Investointitukea voi saada rakennuksen uudisrakentamiseen, laajentamiseen, peruskorjaamiseen tai hankkimiseen, sekä eräitä laitehankintoja ja salaojitusta varten. Investointituen avulla parannetaan toimintaedellytyksiä, kehitetään kilpailukykyä sekä edistetään tuotannon tehokkuutta ja laatua. Tukikohteet päätetään vuosittain.

Leader-ryhmä Joutsenten reitti ry:n kautta myönnetään harkinnanvaraisesti *investointitukea* maatalousyritykselle toiminnan laajentamiseen maatalouden ulkopuolelle ja mikroyritykselle toiminnan aloittamiseen, laajentamiseen tai yrityksen tuotteiden laadun parantamiseen. Avustusta voidaan myöntää aineellisiin ja aineettomiin investointeihin. Yrityksen *kehittämisavustusta* voidaan myöntää yrityksen pitkän aikavälin kilpailukykyä parantavaan hankkeeseen. hyvin suunnitelluille, kannattavuusedellytykset täyttävillä hankkeilla. Kehittämisavustusta voidaan myöntää investointeihin ja pienille yrityksille uusien työpaikkojen aiheuttamiin palkkamenoihin. *Käynnistämisavustusta* voidaan myöntää ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen.

Asiantuntijapalvelut. Sastamalan Elävän maaseudun osaprosessissa on kattava maatalouspolitiikan ja tukijärjestelmien asiantuntemus, perehtyneisyys maaseudun yritys- ja kehittämistehtäviin sekä laaja vuosikymmenien ajan rakennettu maaseudun asiantuntijaverkosto. Sastamalassa on viime vuosina kehitetty myös sähköistä tukihakua, mikä nopeuttaa viljelijän tukihakua ja hakemusten käsittelyä. Hakuprosesseja kehittämällä myös hallinnon toimintaa on saatu tehostettua. Kevään 2013 tukihaussa jo 70 % Sastamalan viljelijöistä teki hakemuksen sähköisesti.

Maatalousyrittäjien lomitus. Maatalouslomituksen perustehtävänä on järjestää sijainen karjanhoitoon maatalousyrittäjän vuosi- tai sairausloman ajaksi. Lomitusta hoidetaan Melan toimeksiantosopimuksen pohjalta. Sastamalan lomituspalveluyksikkö vastaa maatalousyrittäjien lomituspalvelujen järjestämisestä Hämeenkyrön, Ikaalisten, Nokian, Ruoveden, Sastamalan, Virtain ja Ylöjärven alueella. Alueella toimii 146 vakituista lomittajaa, joiden lisäksi toimivat määräaikaiset lomittajat ja sopimukselliset lomituspalveluyrittäjät. Sastamalassa on 185 lomitettavaa tilaa.

Tilusjärjestelyt. Maatalojen pellot ovat pirstoutuneet maareformien, sotien jälkeisten uudelleen-asutusten ja perinnönjakojen seurauksena. Tilukset levittäytyvät hajanaisesti yli kylärajojen ja maanteiden. Sastamalassa peltolohkon keskipinta-ala on 2,06 ha ja keskietäisyys talouskeskuksesta 2,94 km (Maanmittauslaitos 2014). Tilusjärjestelyssä lohkokokoa suurennetaan kokoamalla hajanaiset peltolohkot yhtenäisemmiksi samalla kun lohkot pyritään siirtämään lähemmäs talouskeskusta. Peltoala pidetään samana tai sitä kasvatetaan valtion maanostotoiminnalla. Vaihtuvilla alueilla tehdään tarvittavia mukauttamistoimia (mm. ojitukset ja viljelysteiden rakentaminen), joista valtio kustantaa noin 50 %. Tilusjärjestelyt suoritetaan asiakaslähtöisesti ja yhteistyössä.

Maatalojen sukupolvenvaihdot. Maatalan sukupolvenvaihdos nähdään usein vain omaisuuden siirtymisen näkökulmasta. Sukupolvenvaihdos on kuitenkin myös sosiaalinen prosessi. Vielä 1990-luvun alussa maatalojen sukupolvenvaihdoiksi tehtiin noin 2 500 tilalla vuodessa. EU-jäsenyyden jälkeen määrä on romahtanut niin, että koko maassa toteutuu vuosittain alle 1 000 vaihdosta. Syynä sukupolvenvaihdosten määrän vähenemiseen voidaan nähdä ennen kaikkea maatalouden epävarmat tulevaisuuden näkymät.

BIOTALOUS

Biotalous tarkoittaa kaikkia uusiutuvia luonnonvaroja tuottavaa, käyttävää, jalostavaa ja markkinoivaa tuotantoa sekä uusiutuvista luonnonvaroista valmistettujen tuotteiden kulutusta.

Lähes 90 % maaseutukyselyyn vastaajista koki, että uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä pitää Sastamalassa edistää (**Taulukko 3.**). Hajautettu monipuolinen uusiutuviin energialähteisiin perustuva energiantuotanto parantaa maaseudun työllisyyttä, energiahuoltovarmuutta sekä biopohjaisten tuotteiden hyötykäyttöä (esim. pelto- ja metsäbiomassat ja lanta). Tässä kohden korostuvat lähien energiaratkaisuihin liittyvän tiedon välittäminen, energia-alan uudet liiketoimintamallit, lämpöyrittäjätoiminnan kehittäminen sekä toimialan innovaatiotoiminta mahdollisesti Pirkanmaan ELY-keskuksen rahoittaman hankkeen avulla tai yhteistyössä Pirkanmaan liiton hankkeiden kanssa.

Myös Euroopan unionin ilmasto- ja energia-poliittisten tavoitteiden toteuttaminen edellyttää uusiutuvan energian käytön lisäämistä 28 % → 38 % energian loppukulutuksesta vuoteen 2020 mennessä. Tämä tarkoittaa puuperäisen energian, jätepolttoaineiden, biokaasun ja tuulienergian käytön voimakasta lisäämistä. Energiatalouden kehittämiseksi tarvitaan energiatehokkuuteen sekä uusiutuviin energialähteiden käytön lisäämiseen

tähtääviä toimia, kuten koulutusta ja investointeja. Vihreää kasvua mahdollistava biotalous ja sen sovellukset voivatkin luoda tulevaisuudessa alueellista lisäarvoa ja hyvinvointia maaseudulle.

Sastamalan seudulla yksi mielenkiintoisimmista biotalouden muodoista saattaa olla vetytalous. Vety ei varsinaisesti ole uusiutuvaa energiaa, sillä sitä ei esiinny vapaana. Se voidaan kuitenkin laskea osaksi biotaloutta, sillä vetyä voidaan erottaa biomassasta tuotetusta biokaasusta reformoimalla, jolloin lopputuotetta voidaan kutsua uusiutuvaksi energiaksi. Lisäksi vetyä voidaan valmistaa elektrolyysillä, eli erottamalla vedestä happi ja vety sähköenergian avulla. Vetyä syntyy myös teollisuuden sivutuotteena. Hapen ja vedyn yhdistäminen polttokennoissa tuottaa sähköä. Ottamalla talteen myös prosessissa syntyvä lämpö, päästään noin 90 % hyötysuhteeseen. Vety on hiilivapaa polttoaine, jonka palamistuotteena syntyy vain vesihöyryä. Vedyn energiasovelluksia ovat mm. liikennepolttoaine ja uusiutuvan energian varastointi ja siirto.

MAASEUTUMATKAILU

Kun varsinainen maataloustuotanto on maaseudun elinkeinotoiminnan selkäranka, niin maaseudun liitännäiselinkeinoilla ja maaseudun pk-yritysten avulla vahvistetaan maaseudun elinvoimaisuutta. Eri puolilla Suomea onkin kehitelty elämisen ja tuotannon uusia muotoja perinteisten maaseutuammattien ohien, esimerkkinä majoitus- ja elämyspalvelut. Maaseutualueiden iso mahdollisuus piileekin perinteisten maaseutuammattien ja uudentyppisten palveluiden järkevässä yhdistämisessä. Asiakaslähtöiset tuotepalvelukonseptit ovat entistä tärkeämpiä maaseutuyrittämisen elementtejä. Mitään yhtä tiettyä viisasten kiveä maaseutuyrittäjyyden kehittämiseen ei ole, vaan kehittämistyö tulee luoda kunkin kylän tai alueen ja lopulta yksittäisten yrittäjien erityispiirteiden ja vahvuuksien mukaan.

Sastamalan maaseudun vetovoimatekijöitä ovat luonto, maisema-alueet, vesistöt ja puhtaat elintarvikkeet. Maaseudun yrittäjähengityksen, omatoimisuuden ja aloitteellisuuden perinne yhdistettynä luonnonvaraosaamiseen ja siihen liittyvään taitotietoon luo pohjaa maaseutuyrittäjyyden kehittämiseksi. Maaseudulla on olemassa valmiina toimivaa

ja edullista infrastruktuuria, kuten tyhjiillään olevia rakennuksia toimitiloiksi. Webropol-maaseutukysely osoitti, että maaseutu- ja kulttuurimatkailu koetaan oleellisena osana Sastamalan maaseudun kehittämistä. Vastajista ylivoimainen enemmistö oli myös sitä mieltä, että maaseutumatkailukohteita pitää kehittää yhdessä kaupungin vetovoimaisimpien matkailukohteiden kanssa.

Nykyään maaseutuympäristö on aiempaa merkityksellisempi virkistystarjoaja. Monet yleiset kulutustrendit, kuten yksilöllisyys, hyvinvointi, turvallisuus ja alkuperäisyyden korostuminen, tukevat Sastamalan ja erityisesti maaseutumatkailun kasvumahdollisuuksia. Maaseutumatkailu on Sastamalan maaseudun luontaisiin edellytyksiin ja voimavaroihin sekä pienyrittäjyyteen ja talonpoikauskulttuuriin perustuvaa yritystoimintaa. **Sastamalassa voitaisiin ajatella, että talonpoikauskulttuurimatkailu on Sastamalan uusi avaus ja maaseudun voimavara.** Maaseutukulttuuria ja talonpoikauskulttuurimatkailua vahvistamalla edistetään Sastamalan maaseudun omaleimaista kehittymistä, asukkaiden viihtyisyyttä, omatoimisuutta sekä uutta yritystoimintaa.

	Täysin tai jokseenkin SAMAA mieltä	Ei samaa, eikä eri mieltä	Täysin tai jokseenkin ERI mieltä
Maaseutumatkailukohteita tulee kehittää yhteistyössä vetovoimaisten kohteiden kanssa	86,2 %	7,3 %	6,5 %
Maaseutu- ja kulttuurimatkailuun on Sastamalassa jo panostettu tarpeeksi	15,4 %	21,2 %	63,4 %
Maaseudun etätömahdollisuuksia tulee parantaa	91,3 %	6,5 %	2,2 %
Asuinalueellani on saatavilla asumista tukevia palveluita (esim. siivous- asiantuntij- ja remonttiapu)	52,4 %	17,7 %	29,9 %

Taulukko 4. Webropol-maaseutukyselyn vastauksia maaseutumatkailusta ja muista maaseudun elinkeinoelämästä tukevista toiminnoista.

LIIKENNEINFRASTRUKTUURI JA LIIKKUMINEN

Infrastruktuurin muodostama kokonaisuus ratkaisee pitkälti sen, kuinka sujuvaa arkea maaseudulla voidaan elää. Oleelliset infrastruktuurin osat liittyvät tiestöön ja liikkumiseen, puhtaaseen veteen, jätehuoltoon sekä sähkön saatavuuteen. Maaseudulla infrastruktuurin osa-alueet ovat voimakkaammin riippuvaisia kuin kaupungeissa. Esimerkiksi tien ollessa hyväkuntoinen, on alueelle helpommin saatavissa myös muita palveluita.

Sekä maaseutukyselyssä että kaikissa kylä- ja asukasilloissa **tiestön kunto nousi kaikista tärkeimmäksi asiaksi maaseudun kehittämisessä**. Tiellä onkin suuri merkitys maaseudun vakitukselle ja osa-aikaiselle asumiselle, matkailulle, maa- ja metsätaloudelle ja muille elinkeinoille. Maatilojen määrä on vähentynyt, tilakoko kasvanut, vuokrapeltojen määrä lisääntynyt sekä kuljetusmäärät ja -painot kasvaneet.

Entistä niukemmilla resursseilla tuotettujen julkisten palvelujen saatavuutta voidaan edistää niiden saavutettavuuden parantamisella. Tämä tarkoittaa joko maaseudun liikuvien palveluiden kehittämistä tai julkisten liikenneyhteyksien parantamista. Maaseudulla julkinen liikenne perustuu pääosin koulukyytiliikenteen varaan, jolloin aikataulut ovat usein varsin hankalia muita asiointeja varten. Etenkin syksyn 2013 maaseutuilloissa asia nousi vahvasti esiin. Erityisen vaikeassa asemassa ovat maaseudulla asuvat ikäihmiset ja nuoret, joilla ei ole käytössä omaa autoa. Sastamalassa julkisen liikenteen kehittämistä tulee pohtia varsinkin sen suhteen, miten entisistä kuntakeskuksista pääsee Vammalaan muutoinkin kuin koulukyytiliikenteen mukana.

Saavutettavuutta voi parantaa myös *yleisten teiden* parantamisella, mikä käytännössä vaatii omistajatahon eli valtion toimia. Yhteydenpitoa ja aktiivisuutta Ely-keskuksen suuntaan tulee lisätä. Sen sijaan parempi mahdollisuus Sastamalan kaupungilla on vaikuttaa *yksityistieihin*. Yksityistiet ovat teitä, joita ylläpitävät kiinteistönomistajista ja muista tieosakkaista koostuvat tiekunnat. Sastamalan maaseutulautakunta päättää yksityistieiden rakentamisen, ylläpidon ja hoidon avustamisesta. Toiminto ei ole lakisääteinen, vaan kaupungille harkinnanvarainen tehtävä. Vuonna 2013 kaupungin hoidossa oli 33 yksityistietä (110 km), joiden ylläpitomenot olivat 178 000 euroa.

Lisäksi kaupunki maksoi kunnossapitoavustusta 339 yksityistielle (602 km), yhteensä 292 000 euroa. Kunnossapitoavustus oli 65 % edellisen vuoden yksityistiehen kohdistuneista ja toteutuneista kustannuksista, kuitenkin enintään 567 euroa/km. Avustusta maksettiin tielle, jolla oli pysyvää asutusta. Yksityistieiden avustushakemukset jätetään vuodesta 2014 lähtien sähköisesti.

Teiden lisäksi myös rautatien merkitys alueiden kehittämisessä on huomattava. Sastamallassa rautatien vaikutus kohdistuu lähinnä Vammalan ja Karkun asemien lähialueille. Tampereen kaupunkiseudun lähijunaliikenteen selvityksen (2012) mukaan Vammalan ja Karkun asemilta olisi 2020-luvulla lähijunayhteys Tampereelle tunnin välein. Tavoitetta tukee myös rautateiden henkilöliikenteen avautuminen kilpailulle, mikä toteutuu vuonna 2019. Vaikka aikajänne on pidempi kuin maaseutuohjelma (2014-2017), tulee asia jo lähivuosina huomioida mm. maankäytössä.

TIETOLIIKENNEYHTEYDET

Sastamalan maaseutualueiden kehittämisessä eräs merkittävimmistä seikoista on maaseudun tietoliikenneyhteyksien parantaminen, mikä käytännössä tarkoittaa valokuituyhteyksien rakentamista. Sujuvia tietoliikenneyhteyksiä tarvitsevat maaseudun vakituiset asukkaat ja vapaa-ajan asukkaat sekä siellä toimivat yritykset ja yhteisöt.

Maaseutukyselyssä yli 90 % vastaajista oli sitä mieltä, että maaseudun etätyöyhteyksiä pitää parantaa (Taulukko 4.). Syksyn 2013 maaseutuilloissa asia sai entisestään vahvistusta. Jo tällä hetkellä tietoliikenneverkot ovat useilla maaseutualueilla kuormittuneet.

Samaan aikaan tiedonsiirron tarve kasvaa voimakkaasti mm. HD-teknologian lisääntymisen myötä, joten nykyiset tietoliikenneverkot ovat muutaman vuoden kuluttua hyvin riittämättömät.

Maaseudun elinvoimaisuuden ylläpitämiseksi valokuituyhteyksien rakentamiseen pitää tulevana vuosina panostaa entistä voimakkaammin. Pirkanmaalla ollaankin käynnistämässä valokuituhanketta, johon myös Sastamalan kaupunki on ilmaissut kiinnostuksensa.

SASTAMALASSA TOTEUTUNEET VALOKUITUHANKKEET. Suomessa valmisteltiin vuonna 2009 kymmenen pilottihanketta, joilla päästiin maaseutualueiden laajakaistarakentamisessa puheista käytännön toimiin. Liikenne- ja viestintäministeriön kriteerit täyttävien hankkeiden kustannusarvio oli noin 7,4 M€. Jatkoon pääsi Pirkanmaalta vain Sastamalan hanke **Vehkakorven Kuitu Kiikassa**, joka valmistui 31.12.2009. Hanke oli kustannusarvioltaan 90 000 € ja sen toteutti Elisa Oyj.

Sastamalan maaseutulautakunta teki vuonna 2010 päätöksen, että Etelä-Satakunnan Puhelin Oy toteuttaa vuosina 2011-2012 rakennettavat viisi laajakaistahanketta: **Kiuralan alue** (92 000 €), **Kämmäkän alue** (219 000 €), **Maso-Kärppälän alue** (125 000 €), **Perämaan alue** (93 000 €) ja **Lahdenperän alue** (217 000 €). Hankkeiden rahoitus jakaantui seuraavasti: Sastamalan kaupunki 33 %, valtio 33 % ja Etelä-Satakunnan Puhelin Oy 34 %. **Kiikoisten** laajakaistahankkeen toteuttaminen käynnistyi vuonna 2013. Valokuituverkko on suunniteltu rakennettavaksi koko entisen Kiikoisten kunnan alueelle Pohjois-Satakunnan Seutuverkko Oy:n toimesta vuoteen 2016 mennessä. Sastamalan kaupunki rahoittaa hanketta Kiikoisten ja Sastamalan yhdistymissopimukseen sisältyvänä hankkeena.

MAASEUTUASUMINEN

Suomalainen maaseutuasuminen on murroksessa. Maaseudulla tarvitaan erilaisia asuinvaihtoehtoja kuten omistusasuntoja, vuokra-asuntoja, yhteisöasumiseen soveltuvia kohteita, senioriasuntoja, osa-aika-asuntoja ja vapaa-ajan asuntoja. Maaseudulla on myös toimivaa valmista infrastruktuuria ja rakennuksia, joita voitaisiin hyödyntää nykyistä tehokkaammin. Myös *monipaikkainen asuminen* lisääntyy kun ihmiset voivat asua useammalla kuin yhdellä paikkakunnalla. Teknologian ja kulttuurin muutoksen ansiosta voimme asua maaseudulla ja olla samaan aikaan mukana paikasta riippumattomissa yhteisöissä ja tiiviissä vuorovaikutuksessa minne päin maailmaa tahansa.

Sastamalassa tulee lähivuosina kiinnittää erityishuomiota maaseutuasumiseen, sillä jo nykytilanteessa valtaosa asukkaista asuu maaseuduksi luokiteltavalla alueel-

la. Myös kaupungin vetovoimaisimpina alueina keskustan lisäksi on pidetty lähimpänä Tamperetta sijaitsevia maaseutualueita. Eri-tyisesti näiden alueiden maankäytön suunnittelussa tulee huomioida maaseutuasumisen mahdollisuudet ja potentiaali, mikä piilee myös Sastamalan väkiluvun kasvattamisessa.

Eräs maaseutuasumisen kehittämisen tavoista voisi olla ns. *vanhojen talojen tori*. Tällä tarkoitetaan esim. internet-portaalia, jossa olisi esillä kunnan alueella myynnissä olevat vanhat maatalot ja mummonmökit. Tällaisten rakennusten kysyntä on viime vuosina Suomessa ollut kasvussa ja Sastamalan laajalla maaseutualueella niitä lienee varsin paljon.

Sastamalassa maaseutuasumisen tukemisessa myös rakentamisen lupa-asioden sujuvuus koetaan erittäin tärkeäksi.

JULKISET PALVELUT

Suomen julkisten palveluiden rakenne on muuttumassa. Muutoksia tapahtuu palvelutalossa, saavutettavuudessa, rahoituksessa, tuottajatahoissa sekä tavoissa järjestää palvelut. Julkiset palvelut ovat siirtymässä keskukseen ja vähenevä väestöpohja siirtää yksityisiä palveluja keskuksiin. Perinteisesti on puhuttu palveluiden kannattavan toiminnan vaatimista minimiväestöpohjista. Tietty kilometrimäärä merkitsee erilaista *etäisyysvastusta* eri väestöryhmille: hyvä terveys ja tulotaso auttavat voittamaan etäisyyden vaikutukset, kun taas vanhuus, huono terveys ja matala tulotaso haittaavat palvelun hakemista kaukaa, jos palvelun saannin käytännön edellytys on oma auto.

Perusopetusverkkoa on harvennettu monissa kunnissa, myös Sastamalassa. Koulun sulkeminen ei merkitse ainoastaan opetuksen päättymistä, vaan myös koulun häviämistä alueen symbolina ja yhteisöllisyyttä tukevana tilana. Toki aina tilanne ei ole näin huono,

sillä Lantulan kylässä koulun lakkauttaminen on kohottanut alueen yhteisöllisyyttä. Myös sosiaali- ja terveydenhuollon palveluyksiköiden vähentäminen ja keskittäminen tarkoittaisivat matkustusaikojen pidentymistä sekä asiakaslähtöisyyden ja tuttuuden heikentymistä.

Julkisen talouden kestävyysvaje pakottaa karsimaan kuntien lakisääteisiä tehtäviä ja velvoitteita. Mikäli kuntien rooli peruspalvelujen keskeisenä järjestäjänä ja rahoittajana pienenee, tarvitaan uudenlaisia tapoja tuottaa ja rahoittaa palvelut. Maaseudulla kysymys on kriittinen, sillä maaseudulla on kaupunkeja vähemmän yrityksiä ja yhteisöjä, jotka voivat täydentää ja tuoda vaihtoehtoja kuntien järjestämiin palveluihin. Maaseutualueilla asuvien kansalaisten tasa-arvon säilyttämiseksi on tärkeää, että julkinen sektori edelleen sitoutuu verovaroin järjestämään peruspalvelut.

MAISEMANHOITO JA LUONNONSUOJELU

Ympäristön siisteys, viihtyisyys ja esteettiset arvot vaikuttavat oleellisesti ihmisten mieli-kuviin alueen vetovoimaisuudesta. On kyse sitten kaupungista tai maaseudusta, hoidettu ympäristö houkuttelee asukkaita ja matkailijoita ja on myös siten elinkeinollisesti tärkeää. On tärkeää muistaa, että elinvoimainen maatalous on maaseudun kulttuuriympäristön säilymisen edellytys.

Arvokkaiden maisema-alueiden ja muiden ympäristökohteiden hoidon edistämiseksi tarvitaan kokonaissuunnittelua ja käytännön toimenpiteitä. Suunnittelutyössä korostuu yhteissuunnittelun periaatteet, sillä on tärkeää sitouttaa paikalliset asukkaat suunnittelu-prosessiin ja ympäristönhoitoon. Maiseman *avaaminen* ja vanhojen rakennusten korjaaminen vaativat ammattimaista suunnittelua. Sastamalassa erityisen tärkeää on myös kyläkeskustojen yleisilmeestä huolehtiminen.

Sastamalan kaupungin Elävä maaseutu haki kesällä 2010 METSO-ohjelman haun avauduttua ensimmäisten kuntien joukossa kaupungin metsien metsäluonnon monimuotoisuuden inventointia ja sai ympäristöministeriöltä 21 000 euron hankerahoituksen. Ohjelman tavoitteena on pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen ja vakiinnuttaa luonnon monimuotoisuuden kehitys. Vuoden 2011 syksyllä valmistuneessa METSO-kohteiden raportissa ehdotettiin suojeltavaksi mm. Ritajärven aluetta (n. 120 ha). Karkun kupeessa sijaitseva erämaatyypinen ulkoilualue on Sastamalan kaupunkirakennesuunnitelmassa ns. hiljaista aluetta. Maaseutulautakunta on hyväksynyt suojeltavaksi Ritajärven aluetta, mutta neuvottelut ovat Pirkanmaan Ely-keskuksen kanssa kesken. Suojelualueen perustamisesta myönnettäisiin osittaiskorvausta, joka lasketaan puuston käyvän arvon mukaan.

TERVEELLINEN JA TURVALLINEN MAASEUTU

Ilmastonmuutos nostaa uudella tavalla esiin kysymyksen luonnonvarojen kestävästä käytöstä ja käytön hallinnasta. Sään ääri-ilmiöt, kuten myrskyt, tulvat tai kuivuus vaikuttavat maaseudun ympäristöön ja elinkeinoihin. Sastamalassa suuret vaikutukset sai aikaan vuoden 2011 Tapanin myrsky.

Sastamalalaisen maaseudun kulttuuri- ja perinnemaiseman säilyttäminen on tärkeää samalla kun maaseudun tarjoamia mahdollisuuksia hyödynnetään esimerkiksi matkailu- ja virkistyskäytössä. Maaseutu on myös rikas raaka-ainevarasto, jota tulee hyödyntää puhtaan ruoan tuotannossa. Kotimainen ruoantuotanto on myös huoltovarmuuden edellytys mahdollisten kriisitilanteiden varalle.

Kaivostoiminta on alana kansainvälistä, mutta kaivos toimintana paikkaan sidottua. Sastamalassa sijaitsee Stormin kaivos, joka on nykyään suljettu mutta sen rikastamossa käsitellään Oriveden ja Huittisten kultakäivoksistä tuotavaa malmia. Kaivoksilla on monia myönteisiä aluetaloudellisia vaikutuksia, mutta niillä on myös kielteisiä vaikutuksia,

sillä ne muuttavat maisemaa ja voivat aiheuttaa melua, pölyä ja peruuttamattomia ympäristövahinkoja esim. vesistöihin. Lisäksi paikalliset asukkaat ja vapaa-ajan asukkaat voivat kokea lähiympäristön epäterveelliseksi myös liikennemelun lisääntymisen takia. Maaseudun yhtenä arvona pidetään hiljaisuutta, joten melu koetaan kuormittavammaksi kuin esimerkiksi kaupunkialueilla.

Terveellisellä ja turvallisella maaseudulla myös suurpetokantojen levittäytyminen tulee huomioida. Asia on viime vuosina lisännyt maaseudun ihmisten huolta etenkin Satakunnan alueella. Suurpetojen elintilan kaventessa saattaa tilanne muuttua Sastamalassakin. Olennaista on luoda toimintatapa, jossa maaseutuyhteisöt ovat jo ennalta valmiita suojautumaan suurpetojen aiheuttamalta pelolta ja mahdollisilta vahingoilta.

On myös tärkeää huolehtia siitä, että esim. ympäristönsuojelun tai jätehuollon määräykset eivät ylitä lakien ja asetusten vaatimuksia, ja näin aiheuta maaseudun asumiselle ja elinkeinoelämälle kohtuutonta haittaa.

4. LÄHIDEMOKRATIA JA YHTEISTYÖ

Lähidemokratia tarkoittaa sitä, että kaikki kansalaiset voivat vaikuttaa alueensa yhteiskunnalliseen kehitykseen. Tämä toteutuu siten, että kansalaiset voivat olla nykyistä suuremmin mukana vaikuttamassa ja päättämässä, miten yhteiskunnan yhteiset verovaroin kerätyt resurssit käytetään.

Suomessa ollaan toteuttamassa laajaa kuntarakennemuutosta, mikä Sastamalan kohdalla on ainakin suurimmaksi osaksi jo toteutettu. Kuntarakennemuutuksen myötä myös kuntalaki ja valtionosuusjärjestelmä uudistuvat. Samalla kun kunnat laajentuvat, kunnallinen päätöksenteko siirtyy usein kauemmaksi. **Tällöin on entistä tärkeämpää pyrkiä kehittämään lähidemokratiaa eli vahvistamaan osallisuutta ja asukkaiden suoria vaikutusmahdollisuuksia sekä luomaan päätöksenteosta läpinäkyvää.**

Yhteiskunnallista muutosta on ilmentänyt myös se, että alueellinen kehittämistyö on Suomen EU-jäsenyyden jälkeen, viimeisen parin vuosikymmenen aikana muodostunut aiempaa paikallisemmaksi ja selvemmin alhaalta ylöspäin jäsentyväksi, kuntien toimi-

joista lähteväksi kehittämisprosessiksi. **Tällöin paikallistason merkitystä ja vaikutusta alueellisessa kehittämistyössä on mahdollista ja oikeastaan välttämätöntäkin korostaa.** Paikallistoimijoiden kehitystyötä oman asuinalueensa hyväksi harjoitetaan mm. kyläyhdistyksissä, asukasyhdistyksissä ja nuorisoseuroissa.

Myös Sastamalan maaseudun kehittämissuunnitelman ja tämän maaseutuohjelman laadinnan aikana on jo lähtökohdiltaan pyritty huomioimaan em. yhteiskunnallisten muutosten vaikutus alueelliseen kehittämistyöhön. Hankkeissa ja maaseutuohjelman laadinnassa on hyödynnetty ruohonjuuritason toimijoiden tietotaitoa kaikista tärkeimpänä alueiden ja kylien kehityksen elementtinä.

LÄHIDEMOKRATIAN TOIMINTAMALLEJA

Oleellisena osana 2000-luvun alueiden kehittämistä on ruohonjuuritasolta kumpuava yhteistyö ja vuorovaikutteinen suunnittelu. Tämä ilmenee myös Sastamalan syksyllä 2013 hyväksytyssä strategiassa, jonka yksi tavoitteista on elämänhallinnan edistäminen:

- Hyvät peruspalvelut, joissa hyödynnetään uutta tekniikkaa, parhaita oivalluksia ja liikkuvia palveluja.
- Asukkaiden osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen.
- Vahva vuorovaikutteinen yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Mutta millä keinoin asukkaiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan? Ja mitä on vahva vuorovaikutteinen yhteistyö kolmannen sektorin kanssa? Vastauksia voi löytää vuonna 2012 valmistuneesta valtiovarainministeriön selvitysraportista *Alueellista demokratiaa? Lähidemokratian toimintamallit*

Suomen kunnissa. Raportissa käsitellään demokratian alueellisia toimintamalleja Suomessa ja Pohjoismaissa sekä osallistuvan budjetoinnin kansainvälisiä käytäntöjä. Selvitys tuottaa tietoa kuntademokratian parantamiseksi siitä, miten asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet toteutuvat kunnissa nimenomaan alueellisen toiminnan kautta.

Suomessa toimivia alueellisia toimielimiä on 59 kunnassa, eniten Kainuussa ja Lapissa. Alueellisella toimielimellä tarkoitetaan kunnan osa-alueen asioita hoitamaan asetettua toimielintä, joka toimii joko virallisena osana kuntaorganisaatiota tai epävirallisena yhteistyöelimenä kuntaorganisaation ja kunnan osa-alueen välillä. Erilaisia alueellisen toimielimen malleja ovat mm. aluelautakunnat, aluetoimikunnat, asukasneuvostot, kyläkäräjät ja kyläparlamentit. Suurinta osaa näistä

voidaan luonnehtia alueiden asukkaiden ja kunnan väliseksi keskustelufoorumeiksi, mutta 10 %:lla on myös todellista päätös- ja toimivaltaa.

Jonkinlaisen alueellisen toimielimen muodostamiselle näyttäisi Sastamalassa olevan kysyntää, sillä Webropol-maaseutukyselyssä uudenlaisia vuorovaikutusmalleja todellakin kaivataan (Taulukko 5). Kysyttäessä asiaa myös käänteisesti ”Kaikenlaista yhteistyötä ja

vuorovaikutusta on jo riittävästi”, pääosa vastauksista oli tällöin kielteisiä. Myös muut väittämät tukevat lähidemokratian ja yhteistyön kehittämistä Sastamalassa. Tässäkin kysymyspatteristossa osa väitteistä esitettiin lähtökohtaisesti positiivisessa mielessä ja osa negatiivisessa mielessä. Tällä pyrittiin varmistamaan vastausten luotettavuus, mistä alla olevassa taulukossa kertoo se, että osassa väitteistä on oltu selvästi samaa mieltä ja osassa selvästi eri mieltä.

	Täysin tai jokseenkin SAMAA mieltä	Ei samaa, eikä eri mieltä	Täysin tai jokseenkin ERI mieltä
Kuntalaisten ja kaupungin välille tulee luoda uudenlaisia vuorovaikutusmalleja	85,4 %	9,4 %	5,2 %
Maaseutuyrittäjien mielipiteet huomioidaan hyvin kaupungin päätöksenteossa	18,5 %	33,4 %	48,1 %
Kaikenlaista yhteistyötä ja vuorovaikutusta on jo riittävästi	7,4 %	19,0 %	73,6 %
Kyläyhdistyksien mielipiteille tulee antaa enemmän painoarvoa	76,0 %	14,6 %	9,4 %
Kolmannen sektorin toimintaa tulisi hyödyntää paremmin mm. palvelujen tuottamisessa	75,1 %	15,5 %	9,4 %

Taulukko 5. Webropol-maaseutukyselyn vastauksia lähidemokratiasta ja yhteistyöstä.

KYLÄTOIMINTA

Kylätoiminta on kylän asukkaiden omaehtoista toimintaa asuinalueensa hyväksi. Sastamalassa onkin lukuisia yhdistyksiä, joissa tehdään valtavasti koko kaupunkia hyödyttävää vapaaehtoistyötä. Kolmannen sektorin monialainen vapaaehtoistoiminta, joka kohdistuu esimerkiksi erilaisten tapahtumien järjestämiseen sekä vanhenevan väestön huolenpitoon, on lähes korvaamatonta työtä. Todellinen malliesimerkki kolmannen sektorin aherruksesta on Lantulan seudun kyläyhdistys. Vuonna 2012 Lantula valittiinkin vuoden kyläksi Pirkanmaalla.

Kyliä välistä yhteistyötä on Sastamalan alueella harjoitettu jo pitkään. Kylien välisessä yhteistoiminnassa näkyvät selvästi entiset kuntarajat. Esimerkiksi Kiikoisten ja Suodenniemen alueella sijaitsevilla kylillä on pitkä keskinäinen yhteistyöperinne. Lisäksi Keikyän ja Kiikan kylillä on ollut parikymmentä vuotta yhteinen tapahtuma, Yllätysten

Yö. Talvella 2012 perustetun Sastamalan Kylät ry:n yhteistapahtumissa on oltu sitä mieltä, että yhteistyötä tulee kuitenkin lisätä nykyisestä. Yhtenä suurimpana haasteena on saada kyläyhdistysten kiireiset kyläaktiivit sitoutumaan myös kylien kattojärjestön yhteiseen toimintaan.

Yhteisöllisyyden kannalta keskeinen haaste onkin kylätoiminnan aktivoittaminen. Yhteisöllisyyden edistäminen on tärkeää kaikissa maaseudulla asuvien ikäryhmissä sekä asuimuodoissa. Maaseudun rakennettuun kulttuuriympäristöön liittyvät myös maaseudulla asuvien yhteiset kokoontumistilat, kylätalot, joita Sastamalassakin on laskutavasta riippuen parisenkymmentä. Paikallisten asukkaiden ja yrittäjien verkostoituminen on entistä tärkeämpää monien palvelujen siirtyessä maaseutualueilta keskustataajamiin.

Sopimuksellisuus. Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa ja sen toiminnan hyödyntäminen osana maaseutualueiden palvelutuotantoa on nähtävä yhtenä tulevaisuuden vaihtoehtona. Kyse voisi olla eräänlaisesta sopimuksellisuuden edistämisestä. Periaatteena tässä on se, että paikallisesti sovitaan eri töistä ja saadaan näin luotua toimivia palveluita ja uusia ansiolähteitä. Kylät etsivät kohteita, joita voisi tehdä paikallisesti kohtuullista korvausta vastaan joko yrittäjälähtöisesti tai

yhdistyksen omana varainhankintana. Itse asiassa Sastamalassa on jo tästä esimerkkitapausta, sillä Sastamalan kaupunki (Sotesin kotihoito) ja viitisentoista kyläyhdistystä sopivat talvella 2013 *yhteistoiminnasta alueen asukkaiden avuntarpeen tarkastamisesta häiriötilanteissa*. Häiriötilanteella tarkoitetaan esim. sähkökatkoa tai muuta tilannetta, joka pitkittyy ja vaikeuttaa alueen asukkaiden selviytymistä. Avuntarpeessa voivat olla esim. vanhukset ja vammaiset.

MAASEUDUN MARKKINOINTI

Vahvistamalla alueen myönteisiä mielikuvia sen tunnettavuus ja vetovoima lisääntyvät. Maaseudulla on paljon vahvuuksia ja voimavaroja, joita ei aina huomata tai osata tuoda ilmi. Lisäksi monia hienoja asioita voidaan pitää itsestäänselvyyksinä, vaikka ne oikeasti olisivat ainutlaatuisia elämyksiä maaseudun ulkopuolisille tahoille. Maaseudun ja alueiden erityispiirteiden esiin nostaminen on tärkeää, sillä se kasvattaa alueen tunnettavuutta tehden siitä houkuttelevan vaihtoehdon erilaisten kohderyhmien silmissä.

Markkinoinnilla on mahdollista saada erilaiset kohderyhmät kiinnostumaan maaseudesta. Kohderyhmänä voivat olla esimerkiksi asukkaat, virkamiehet ja päättäjät, ulkopuoliset matkailijat tai maaseudulle houkuteltavat yrittäjät. Markkinointiin on erilaisia työkaluja. Yksi helpoimmista ja kustannuksiltaan edullisimmista on sähköisen median hyödyntäminen, mikä tarkoittaa mm. internetin ja sosiaalisen median luoman monikanavaisuuden käyttöä.

Sastamalan kylien esiselvityshankkeessa toteutettiin Sastamalan Kylät ry:n kotisivut: www.sastamalankylat.fi. Sivustolla mm. esitellään Sastamalan Kylät ry:n toimintaa ja Sastamalan kyliä eri tavoin. Sivuston alaisuuteen on myös mahdollista rakentaa kyläkohtaisia kotisivustoja, joita on tällä hetkellä jo 14 kylällä. Perinteisempi ja vähintäänkin yhtä hyvä tapa markkinoida kyliä ja lisätä kylien tunnettavuutta on yhteisten tapahtumien järjestäminen. Sastamalan Kylät ry:n näkyvin aikaansaannos on ollut Sastamalan Kylämarkkinat, jotka järjestettiin Vammalan toril-

la kesällä 2014 jo kolmannen kerran. Kyliä ja niiden toimintaa on ollut esittelemässä parisensikymmentä sastamalalaista kylää.

* * *

Media ja viestintä eivät ole enää erillinen toimiala, vaan *rakenne ja toimintaympäristö*, johon sosiaalisen elämän kentät ja yritystoiminta liittyvät. Puhutaan *blogalisaatiosta*, millä tarkoitetaan verkkoyhteisöllisyyden, mielipidekirjoittelun ja median yhdistymistä tavalla, jossa syntyy nopeasti ilmaantuvia ja kantaa ottavia arvoyhteisöjä. Tällaiset yhteisöt ovat tulevaisuudessa näkyvästi toimijaroolissa – myös maaseutumielikuvien tuojana, maaseudun markkinoinnin mahdollistajana ja sitä kautta maaseudun kehittämisessä.

Maaseudun kehittämisessä on olennaisen tärkeää, millä tavoin maaseudusta viestitään, minkälainen mielikuva maaseudusta syntyy median välityksellä, ja miten maaseudusta puhutaan. Maaseutukuvaa tuottavat kaikki, jotka toimivat maaseudulla tai tiedottavat maaseudun toiminnasta. Vaikka myönteinen maaseutupuhe on viime vuosina vahvistunut, julkisessa keskustelussa nousevat edelleen esiin maaseudun ongelmat sekä maaseudun ja kaupungin erilaisuuden korostaminen. **Maaseutua ja kaupunkia ei pidä kuitenkaan nähdä toistensa vastakohtina, vaan pikemmin toistensa tukijoina.** Asia on merkittävä kaikilla aluetasoilla, mutta erityisesti paikallisella tasolla, jossa yhteistyön merkitys parhaiten konkretisoituu.

VAIKUTUSTEN ENNAKKOARVIOINTI

Kunnallishallinnossa tehtävät päätökset ovat usein mittavia ja laajoja, ja ne vaikuttavat merkittävältä osin kuntalaisiin ja kunnan talouteen. Siksi päättäjien tulee voida arvioida eri päätösvaihtoehtojen vaikutuksia kokonaisvaltaisesti ja pitkällä aikajänteellä.

Mukaan päätöksentekoon tarvitaan useita erilaisia vaihtoehtoja, joista poliitikot voivat valita kuntalaisten näkökulmasta parhaan. Päätösesitysten läpinäkyvyys ja avoimuus edellyttävät vaihtoehtoisia päätösesityksiä ja arvioita, miten erilaiset päätökset vaikuttavat kuntaan ja kuntalaisten elämään.

Vaikutusten ennakkoarvioinnilla kunnallisessa päätöksenteossa tarkoitetaan päätösesitysten ja tavoitteiden vaikutusten arviointia etukäteen. Kuntaliitto on laatinut tästä oppaan, joka on tarkoitettu kuntien luottamushenkilöille, viranhaltijoille ja valmistelijoille.

Oleellisena osana vaikutusten ennakkoarviointia on *maaseutuvaikutuksen arviointi*. Se

on päätöksentekijän avuksi kehitetty työkalu, jonka avulla maaseutunäkökulmaa saa sisällytettyä valmisteluun onnistuneiden päätösten tueksi. Kaikilla päätöksillä on vaikutuksensa maaseutuun, mutta vaikutukset ovat usein erilaisia kuin keskuksissa. Maaseutuvaikutusten arviointi antaa mahdollisuuden vahvistaa myönteisiä maaseutuvaikutuksia ja ennaltaehkäistä kielteisiä.

Maaseutuvaikutusten arvioinnilla voidaan varmistaa, että päätöksentekijät ja valmistelijat ottavat huomioon maaseudulla asuvien, työskentelevien ja vapaa-aikana oleskelevien ihmisten näkökulman. Maaseutuvaikutusten arviointia tarvitaan oikeudenmukaisuuden ja alueellisen tasa-arvon toteutumiseen sekä maaseudun tulevaisuuteen vaikuttamiseen.

Vaikutusten ennakkoarvioinnin toteuttamisen myötä päätöksenteosta tulee myös avoimempaa ja läpinäkyvämpää.

5. TOIMENPITEET JA TOTEUTUS 2014-2017

Maaseudun kehittämisessä vahvalla ja läpinäkyvällä eri osapuolten yhteistyöllä on suuri merkitys. Sastamalan maaseutualueiden kehittäminen vaatii toimia, joita toteutetaan pitkäjänteisesti. Alla on esitelty toimenpiteitä, joiden toteuttamisen pääpaino on asetettu vuosille 2014-2015.

Maaseutuohjelman täysipainoinen toteuttaminen myös vuosina 2016-2017 edellyttää ohjelman toimenpiteiden päivittämisen vuoden 2016 alussa.

▪ Maa- ja metsätalous

- Maatalouden harjoittajat tarvitsevat aiempaa enemmän ohjausta tukihaussa siirryttäessä uuteen ohjelmakauteen. Järjestetään **koulutus- ja tiedotustilaisuuksia EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksesta** kevästä 2014 alkaen.
- Järjestetään tilaisuus **tilusjärjestelyistä** syksyllä 2014.
- Järjestetään maatilalla **omistajanvaihdos-/sukupolvenvaihdos -päivät** syksyllä 2014.
- Järjestetään **luonnonmukaisen tuotannon 5-päiväinen kurssi** (luomukurssi) yhteistyössä Pro Agrian kanssa tammi-helmikuussa 2015.

▪ Muut maaseudun elinkeinot

- Järjestetään **opintoretkeä** pirkanmaalaisiin maaseutuyrityksiin kesällä 2014.
- Kannustetaan maaseutuyrittäjyyteen tiedottamalla eri avustusmuodoista: investointi-, kehittämis- ja käynnistysavustukset.
- Kehitetään paikallisen **maaseudun tuotteiden jatkojalostuksen** mahdollisuuksia esim. hankkeen avulla tai yhteistyössä muiden kuntien kanssa.

▪ Biotalous

- Luodaan edellytyksiä bioenergian paremmalle hyödyntämiselle esim. hankkeen avulla tai yhteistyössä muiden kuntien kanssa.
- Järjestetään tilaisuus **vetytaloudesta** syksyllä 2014. Tilaisuudessa perehdytään vedyn mahdollisuuksiin mm. polttoaineena sekä sähkön ja lämmön tuottajana.

▪ Tietoliikenneyhteydet. Tuetaan valokuituhankkeita maaseudun elinkeinotoiminnan, etätyön ja asumisen vahvistamiseksi. Osallistutaan **alueellisen valokuituhankkeen** suunnitteluvaiheeseen vuosina 2014-2015 ja mahdolliseen toteuttamiseen vuodesta 2016 lähtien.

▪ Sähköinen asiointi. Kehitetään sähköistä asiointia järjestämällä mm. **sähköisen asiainnin kurssija**. Erityisesti keväällä 2015 maatalouden päätukihakuaikana panostetaan kursseihin, koska uuden ja monimutkaisen tukipolitiikan hallinta onnistuu parhaiten sähköisesti.

▪ Yksityistiet. Tuetaan maaseudun yksityistieverkon kehittämistä. Selvennetään kuntalaisille kaupungin ja valtion roolia tieasioissa sekä tarkastellaan kaupungin yksityistieavustusten jakoperusteita. Järjestetään **yksityistieseminaari** syksyllä 2014.

▪ Liikkuvat palvelut. Pohditaan mahdollisuutta kehittää liikkuvia palveluita erityisesti sellaisille maaseutualueille, joilta palvelut ovat jo vähentyneet.

▪ Julkinen liikenne. Kehitetään Sastamalan sisäistä julkista liikennettä etenkin niin, että entisistä kuntakeskuksista olisi mahdollisimman vaivattomat yhteydet Vammalaan. Pohditaan liityntäpysäköinnin kehittämistä, mikä palvelisi myös seudullista liikennettä.

- **Vetovoimainen maaseutuasuminen.** Nostetaan vetovoimainen maaseutuasuminen yhdeksi kaupungin vahvuuksista. Eräs keino tähän voisi olla ns. *vanhojen talojen tori*: esim. internet-portaali, jossa ovat esillä myynnissä olevat vanhat maatalot ja mummonmökkit.
- **Virkistystoiminta**
 - **Ulkoilureitit.** Kartoitetaan yhteistyössä kylien kanssa Sastamalan maaseutualueiden ulkoilureitit syksyn 2014 aikana. Laaditaan niistä info-sivusto Sastamalan kylien kotisivuille sekä suunnitellaan, miten ulkoilureittien virkistyskäyttöä voitaisiin edelleen kehittää esim. viitoituksen, tiedotuksen ja markkinoinnin avulla.
 - **Metsäluonto.** Esitetään suojeltaviksi Sastamalan kaupungin METSO-raportissa olevia kohteita. Aloitetaan maaseudun luonnon ja hiljaisuuden tuotteistaminen Ritajärven METSO-alueelta vuonna 2015.

* * *

- **Yhteistyön kehittäminen.** Sastamalassa tulee lisätä matalan kynnyksen yhteistyötä, jonka osapuolina ovat kaupungin virkamiehet ja luottamushenkilöt, yrittäjät, kolmas sektori, asukkaat ja kesäasukkaat sekä muut toimijat.
- **Kolmannen sektorin merkitys.** Vahvistetaan ja tuetaan kolmannen sektorin ja etenkin kyläyhdistysten merkitystä ja roolia oman alueensa asiantuntijoina ja kehittäjinä.
- **Vaikutusten ennakoarviointi.** Kunnalliset päätökset ovat mittavia ja laajoja. Päätäjien tulee arvioida eri päätösvaihtoehtojen vaikutuksia kokonaisvaltaisesti ja pitkällä aikajänteellä. Painotetaan asian merkitystä etenkin maaseutu- ja yritysvaikutusten arvioinnissa.
- **Viestinnän kehittäminen.** Kaupungin asukkaille kohdistuvaa viestintää kehitetään esimerkiksi laatimalla alue- ja teemakohtaisia sähköpostilistoja. Kehitetään Sastamalan kaupungin ja Sastamalan kylien internet-sivuja kevästä 2014 alkaen.
- **Sopimuksellisuuden edistäminen.** Kehitetään kaupungin ja kolmannen sektorin välille uusia sopimuksellisuuden muotoja Sotesin kotihoidon ja kyläyhdistysten häiriöolosuhdeyhdistyksen lisäksi.
- **Kylätoiminnan tukeminen.**
 - **Kylätoiminta-avustukset.** Selvitetään kaupungin jakamien kylätoiminta-avustusten vaikutuksia, avustuksia saaneiden kyläyhdistysten avustustarpeita sekä yhdistysten näkemyksiä kannustavammasta avustuskäytännöstä.
 - **Vuoden kyläteko.** Valitaan vuosittain Sastamalan vuoden kyläteko. Raati koostuu kaupungin ja kylien edustajista.
 - **Kyläkorttien päivitys.** Päivitetään yhteistyössä kylien kanssa kahden vuoden välein kyläkortit (= kylien palvelukartoitukset sekä kehittämis- ja yhteistyötarpeet).
 - **Kylien ja vapaa-ajan asumisen neuvottelukunta.** Elvytetään kylien ja vapaa-ajan asumisen neuvottelukunnan toiminta, jolla pyritään luomaan edellytyksiä mm. maaseutumaiselle asumiselle.
- **Maaseudun markkinointi**
 - **Tiedottaminen.** Tiedotetaan Sastamalan mahdollisuuksista asumisessa, yrittämisessä ja virkistäytymisessä. Maaseutua tulee markkinoida kaikkien sellaisten organisaatioiden toimesta, joiden intressissä on Sastamalan maaseudun elinvoimaisuus.
 - **Maaseutuseminaari.** Järjestetään säännöllisesti (esim. joka toinen vuosi) Sastamalan maaseutuseminaari.
 - **Maaseutumatkailu.** Järjestetään yhteistyössä kyläyhdistysten kanssa **Sastamala Tuuksi -retkiä** eri puolille Sastamalaa kesällä 2014.

6. LOPPULAUSEET

Sastamalan maaseutu tulee säilyttää monimuotoisena, puhtaana ja vetovoimaisena ympäristönä, joka on tulevienkin sukupolvien hyödynnettävissä. Suomalaisella maaseudulla on uudenlaista kysyntää, joka voi muuttaa käsityksemme hyvinvoinnista ja kestävyyydestä. Maaseutuympeiristöllä on mahdollisuus luovuttaa aineksia hyvään yksilölliseen elämään ja maaseudun biotalous vastaa globaaleihin haasteisiin. Hoidettu maaseutuympeiristö houkuttelee uusia asukkaita ja yrittäjiä.

Tulee myös muistaa, että elävä maaseutu ilman maataloutta on kuvitteellista. Maa- ja metsätalous luovat materiaalsen pohjan, jonka varaan maaseudun asutus pohjautuu. Sen lisäksi maaseudulla on muitakin elinkeinoja ja toimintaa, mutta ruoan tuottaminen on maaseutumaisen asutuksen perusta.

Maaseudun kehittäminen on maassamme 2000-luvulla muodostunut entistä paikallisemmaksi ja selvemmin alhaalta ylöspäin jäsentyväksi, kunnista sekä niiden toimijoista lähteväksi kehittämisprosessiksi. Samalla suunnittelu ja hallinta on muuttunut monimutkaisemmaksi ja useita toimijaryhmiä yhteen nivovaksi tapahtumasarjaksi. Tällaisessa tilanteessa maaseudun toimijoiden ja kolmannen sektorin merkitystä ja vaikutusta Sastamalan maaseudun kehittämissuussa on mahdollista ja myös välttämätöntä kohottaa.

* * *

Maaseudun kehittäminen on kokonaisuus, joka edellyttää vahvaa ja läpinäkyvää yhteistyötä sekä Sastamalan kaupungin että maaseudun asukkaiden, vapaa-ajan asukkaiden, yritysten ja yhdistysten kesken. Lisäksi maa-

seudun elinvoimaisuuden ylläpitämiseksi ja lisäämiseksi yhteistyötä tulee harjoittaa kuntarajojen ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Suomessa kunnat ovatkin perinteisesti tavanneet verrata itseään muihin *väestöltään samankokoisiin* kuntiin hakiessaan näiltä mahdollisesti hyviä toimintamalleja. **Nykyajan verkostotaloudessa ja varsinkin nykytilanteessa, jossa erilaisten palveluiden ylläpitäminen on haasteellista, on verrokkeja järkevää hakea kunnista, joilla on samantyyppinen alue- ja toimintarakenne.** Sastamalan kanssa väestöltään suunnilleen samankokoisia ovat mm. satamakau-pungit Raahe ja Tornio, tuotantorakenteeltaan yksipuoliset Imatra, Varkaus ja Jämsä sekä maakuntakeskuksen imussa kasvavat Lempäälä ja Hollola. Vaikka paikkakunnat ovat Sastamalan kanssa väestöltään samankokoisia, niiden alue- ja toimintarakenne eroaa Sastamalasta suuresti.

Sastamalan tapauksessa eräänlaisia verrokkikuntia voisivat olla esimerkiksi Salo, Hämeenlinna, Kouvola ja Raasepori tai pohjoisempana sijaitseva, kylätoiminnastaan kiiteltu Rovaniemi. Useimmat näistä ovat Sastamalaa väestöllisesti suurempia, mutta yhteisiä piirteitä ovat mm. pinta-alallisesti suurehko liitoskunta ja monikeskuksinen aluerakenne. Tällöin niillä on Sastamalan kanssa oletettavasti myös samantyyppisiä haasteita, joihin ne ovat joutuneet hakemaan ratkaisuja.

Yhteistyö ja verkostoituminen tällaisten kaupunkien ja niiden paikallistoimijoiden, kuten kyläyhdistyksien kanssa, lie-nee järkevää rakennettaessa Sastamalan ja sen maaseudun tulevaisuutta.

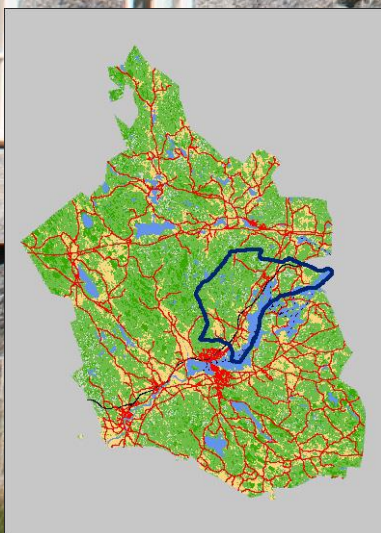
INFO

Väestö	1 306 as.
Pinta-ala	123 km ²
Asukastiheys	11 as./km ²
Yrittäjät	101 kpl
Maatilat	69 kpl
Kesäasunnot	448 kpl
Kuntana	1328-1972

" Sastamalan sydänmailla sijaitseva Karkku on vuosikymmenten saatossa säilyttänyt vahvan identiteetin mm. järvimaisemiensa ja huvilakulttuurinsa ansiosta. Alue on tunnettu myös kupariseppäperinteestään. Taajamassa on ollut rautatieasema vuodesta 1894 lähtien. Nykyään Karkussa on kohtalaiset peruspalvelut, Innovaatiokeskus Voimarinne ja alakoulu sekä kaksi toisen asteen oppilaitosta. Karkun kunta liitettiin Vammalan kaupunkiin vuonna 1973. Kunnan vanha vaakuna onkin nykyään Sastamalan kaupungin vaakunana. "

MAASEUDUN IHMEITÄ...

- Karkun kirkko (1913) - KUVASSA
- Pyhän Marian kirkko ja kellotapuli (1400-luvun lopulta)
- Rautatieasema (1895)
- Wanha-Pappila
- Harsun Wanha pihapiiri + museokoti
- Passinmäen työläisasutus
- Sodanajan naisen muistomerkki Sorjalla
- Lakeside Golf
- Ritajärven ulkoilualue Horniolla
- Kuivaluoto (Rautavedessä)
- Luhtaorvokkialue (luonnonsuojelualue)

KEIKYÄ

MAASEUTUKORTTI

INFO

Väestö	2 553 as.
Pinta-ala	68 km ²
Asukastiheys	37 as./km ²
Yrittäjät	164 kpl
Maatilat	54 kpl
Kesäasunnot	56 kpl
Kuntana	1920-1980

" Keikyä sijaitsee Sastamalan lounaisosassa. Alueella katse kiinnittyy seutua halkovaan Kokemäenjokeen, jonka kautta asutus, maatalous ja kulttuuri on levinnyt aikoinaan sisämaahan, mutta joella on yhä tänä päivänä iso merkitys alueen kehitykselle. Rikasta teollisuus- ja käsityöläisperinnettä kantavan seudun merkittäviä kyliä ovat mm. Honkola, Keikyä ja Pehula. "

MAASEUDUN IHMEITÄ...

- Äetsän voimalaitos (1921) – KUVASSA VOIMALAITOKSEN PATOLUUKUT
- Keikyän kirkko (J. D. Stenbäck, 1912)
- Keikyän kotiseutumuseo
- Keikyän vanha meijeri (1915)
- Keikyän Vanhapappila
- Patsaspuisto ja perinnepatsas
- Riippusilta (Suomen pisin, 228 m)
- Heimolan Seuraintalo (1915)
- Eräperko
- Aurajärven ulkoilumaastot
- Yllätysten Yö (marraskuun lopulla)

KIIKKA

MAASEUTUKORTTI

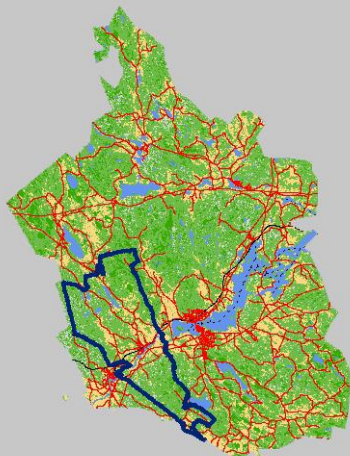
" Kulttuurihistoriallisesti ja pienyrittäjyydeltään merkittävä Kiiikka sijaitsee Kokemäenjoen kahden puolen. Eteläpuolella on Kiikan Jokisivu ja pohjoispuolella Kiikan kirkonkylä sekä Vähähaaran ja Kiimajärven alueet. Kiiikka on myös liikenteellisesti hyvin sijoittunut, sillä sieltä on päätieyhteydet Tampereen, Turun ja Pohjanmaan suuntaan. "

INFO

Väestö	2 081 as.
Pinta-ala	172 km ²
Asukastiheys	12 as./km ²
Yrittäjät	142 kpl
Maatilat	69 kpl
Kesäasunnot	260 kpl
Kuntana	1662-1980

MAASEUDUN IHMEITÄ...

- Kiikan kirkko (1807) - KUVASSA
- Lainamakasiini (1858)
- Kiikan kylänraitti
- Sarkia-museo
- Sarkia-näyttämö
- Vähähaaran Kotiseututalo ja kota
- Kiimajärven kylätalo
- Kiimajärven lintujärvi
- Yllätysten Yö (marraskuun lopulla)

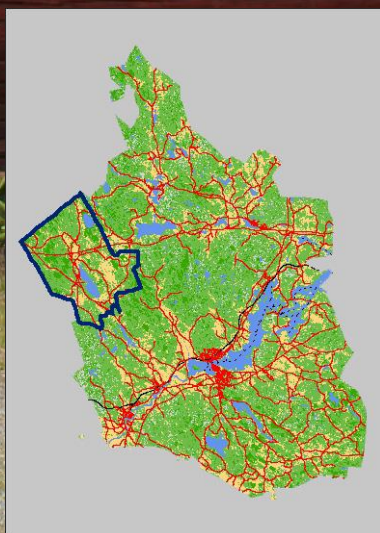
KIIKOINEN

MAASEUTUKORTTI

INFO

Väestö	1 213 as.
Pinta-ala	144 km ²
Asukastiheys	8 as./km ²
Yrittäjät	123 kpl
Maatilat	67 kpl
Kesäasunnot	225 kpl
Kuntana	1847-2012

" Kiikoinen sijaitsee Sastamalan länsiosassa. Asutus on keskittynyt Jaaran, kirkon seudun ja Tervahaudan alueille. Merkittävät vesistöt ovat Kuorsumaanjärvi ja Kiikoisjärvi, josta laskee Jaaranjoki kohti Sääksjärveä. Kiikoisissa on myös vilkasta kulttuuri-, yhdistys- ja yritystoimintaa. Liike-elämän painopiste on siirtymässä vanhalta kylänraitilta valtatie 11 ja kantatien 44 risteämässä sijaitsevan Vuolteen teollisuusalueen tuntumaan. "

JAARAN
KYLÄTALO

MAASEUDUN IHMEITÄ...

- Kiikoisten kirkko (1853)
- Kiikoisten tori (perjantai-iltapäivisin)
- Kiikoisjoki / Jaaranjoki
- Jaaran Kyläseurantalo (1905) - KUVASSA
- Jaaranraitti – Sireenikylä
- Myllymäen torpparimuseo
- Kuasman Kiäppi ja lintutorni
- Kiikoisten Purpurit (heinäkuussa)
- Jaaran Kesämarkkinat

Tilastokeskus 2013.

www.sastamalankylat.fi/kylakortit

MOUHIJÄRVI

MAASEUTUKORTTI

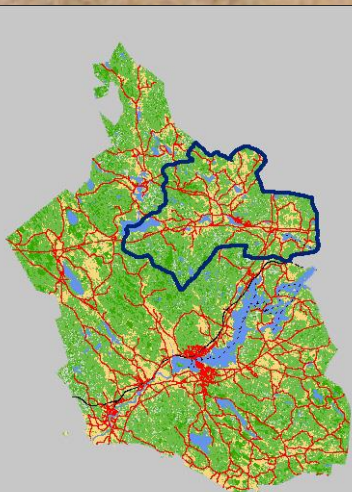
INFO

Väestö	3 164 as.
Pinta-ala	269 km ²
Asukastiheys	12 as./km ²
Yrittäjät	266 kpl
Maatilat	126 kpl
Kesäasunnot	1 122 kpl
Kuntana	1639-2008

" Mouhijärvi on perinteisesti tunnettu maaseudusta ja vaihtelevista pinnanmuodoistaan. Maisemiensa puolesta alue voi ylpeillä mm. Ryömälänvuorella, Tupurlanjärvellä, Mätiköllä ja Kirkkojärvellä. Selkeen kartano ja Mouhijärven Osuusmeijeri ovat olleet alueen maatalouden kehityksen kannalta tärkeitä. Alueella on myös vahva perinne luomutuotannossa. Nykyään Mouhijärvi mielletään Sastamalan toisena kasvukeskittymänä etenkin Häijään myötä. Muita merkittäviä kyliä ovat Hyynilä, Pukara, Salmi, Selkee, Tervämäki, Uotsola ja Vesunti. Mouhijärveltä löytyvät hyvät kunnalliset palvelut ja monipuoliset liike-elämän palvelut. "

MAASEUDUN IHMEITÄ...

- Mouhijärven kirkko (1858)
- Mouhijärven vanhan kirkon paikka (kesäkappeli 1999)
- Uotsolan kylänraitti
- Mouhijärven vanha meijeri
- Herkkujuustola Selkeellä
- Villa Royal Hyynilässä
- Kiviniityn Kotieläinpuisto
- Otamuksen elämyspuisto Salmissa
- Selkeen kanjoni
- Mätikkö, Siilijärvi, Kirkkojärvi, Tupurlanjärvi ja Kallojärvi - KUVASSA
- Arvon Askel -kuntotapahtuma
- Häijään markkinat (heinäkuu)

SUODENNIEMI

MAASEUTUKORTTI

INFO

Väestö	1 261 as.
Pinta-ala	221 km ²
Asukastiheys	6 as./km ²
Yrittäjät	126 kpl
Maatilat	98 kpl
Kesäasunnot	452 kpl
Kuntana	1868-2006

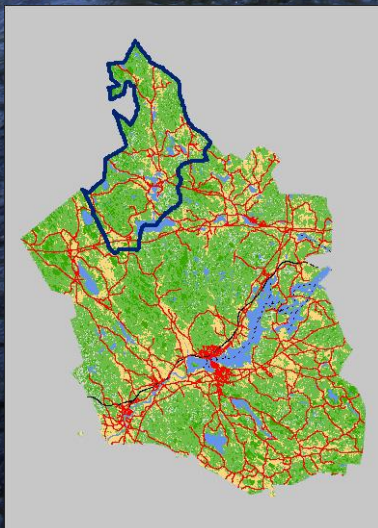
*" Suodenniemi sijaitsee Pohjois-Sastamalassa. Merkittäviä kyliä ovat keskustaajama Pohjan-
kylän lisäksi Lahdenperä, Leppälammi, Putaja,
Sävi ja Taipale. Suodenniemen erityispiirteitä
ovat mm. perusmaatalous, vilkas yhdistystoi-
minta ja runsas kesäasukkaiden määrä. Maata-
louden rakennekehitys ei ole ollut niin voima-
kasta kuin muualla Sastamalassa - maatiloja on
yhä lähes 100. Sastamalan pitkät välimatkat
konkretisoituvat parhaiten juuri Suodenniemel-
lä, sillä sen pohjoiskolkasta Pyykoskenmaasta
on matkaa kunnan kaakkoiskulmaan Sammal-
joen Kyrkönmaahan peräti 80 km. "*

MAASEUDUN IHMEITÄ...

- Suodenniemen kirkko (1831)
- Suodenniemen Kotiseutumuseo
- Suodenniemen tori
- Pirulanvuoren näkötorni (2012)
- Koskelan museotorppa
- Lahdenperän rantasauna
- Putajan kivisillat (1903) - KUVASSA
- Putajan Maatalous- ja maansiirtomuseo
- Putajan Patsaspuisto
- Putajan rantasauna
- Merkittävät kulttuuriympäristöt
 - Kirkkojärvi
 - Leppälammi-Taipale
 - Koppelon tila

Tilastokeskus 2013.

www.sastamalankylat.fi/kylakortit

VAMMALA

MAASEUTUKORTTI

INFO

Väestö	13 981 as.
Pinta-ala	534 km ²
Asukastiheys	26 as./km ²
Yrittäjät	845 kpl
Maatilat	279 kpl
Kesäasunnot	1 231 kpl
Kuntana	1907-2008

"Vammala on Sastamalan alueista sekä pinta-alaltaan että väestöltään suurin. Alueelle on tunnusomaista monipuoliset vesistöt, kuten Rautavesi, Liekovesi, Houhajärvi ja Ylistenjärvi. Rautaveden kulttuurimaisema keskustan pohjoispuolella kuuluu Suomen kansallismaisemiin. Vammalan maaseudun merkittävimpiä asutuskeskittymiä ovat Illo, Kalliala, Kaukola, Kutala, Kärppälä, Lantula, Myllymaa, Roismala, Sammaljoki ja Stormi. Muiden Sastamalan alueiden tavoin Vammalassa on vilkasta pienyritys- ja yhdistystoimintaa."

MAASEUDUN IHMEITÄ...

- Pyhän Olavin kirkko
- Salokunnan kirkko (1960)
- Sammaljoen kirkko (1924)
- Ellivuoren laskettelukeskus
- Emil Danielssonin kivilinna (1906)
- Pirunvuori (151 m) + luola
- Kutalan kasino
- Marskin Salonkivaunu (Kiskokabinetti)
- Nälkälänmäen kylämiljöo
- Lantula-talo ja muut kylätalot
- Tyrvään voimalaitos Hartolankoskessa
- Kaukolan rautakautinen kalmistoalue
- Rautaveden kulttuurimaisema
- Vehmaanniemi (perinnemaisema-alue)
- Houhajärvi ja Ylistenjärvi
- Luonnonsuojelualueet lintutorneineen (Ekojärvi, Hanhijärvi, Keskistenjärvi, Tapiolanjärvi)

LIITE 1. SASTAMALAN KAUPUNGIN STRATEGIA

Sastamalan kaupunginvaltuusto hyväksyi Sastamalan kaupunkikonsernin uuden strategian kokouksessaan 11.11.2013. Strategia on perustana Sastamalan kaupungin toiminnalle, kuten myös tämän Sastamalan maaseutuohjelman laatimiselle. Sastamalan kaupungin strategiset tavoitteet ovat:

Elämänhallinnan edistäminen

- Hyvät peruspalvelut, joissa hyödynnetään uutta tekniikkaa, parhaita oivalluksia ja liikkuvia palveluja.
- Asukkaiden osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen.
- Vahva vuorovaikutteinen yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Turvallinen kasvun ja opin polku

- Laadukkaat kasvatus- ja opetuspalvelut.
- Perheiden kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisääminen.
- Turvallinen kasvuympäristö onnistuneella maankäytön ja ympäristön suunnittelulla.

Yritystoiminnan edellytysten kehittäminen

- Nopea ja joustava palvelu nykyisille ja uusille yrittäjille ja yrityksille.
- Maan hankkiminen ja kaavoittaminen suunnitelmallisesti yritysten tarpeisiin.
- Opiskelijoiden ja yritysten koulutustarpeisiin vastaaminen.

Vetovoiman vahvistaminen

- Kaupunkimaisen Vammalan sekä elinvoimaisten alue- ja paikalliskeskuksien kehittäminen.
- Monipuolisten asuinalueiden tarjoaminen, nopeat tietoliikenneyhteydet.
- Kaupungin aktiivinen markkinointi uusien asukkaiden ja yritysten houkuttelemiseksi.

Tasapainoinen talous

- Jokaisen strategisen tavoitteen toteuttamisessa otetaan huomioon sen vaikutukset kaupungin talouteen. Taloutta hoidetaan suunnitelmallisesti siten, että tulot riittävät menoihin. Tehokas investointi alueemme houkuttelevuuteen ja asukkaiden hyvinvointiin. Verot kohtuullisina ja lainataso maltillisena.

LIITE 2. SASTAMALAN KYLIEN ESISELVITYSHANKETTA JA SASTAMALAN MAASEUTUOHJELMAA VARTEN JÄRJESTETYT ASUKASTILAISUUDET

2012

- 5.11.2012 Kyläilta Nohkuan seurojentalolla (Häijään ja Karkun kylät)
- 8.11.2012 Kyläilta Kauppалantalон juhlasalissa (Vammalan pohjoisen alueen kylät)
- 12.11.2012 Kyläilta Mouhijärven Osuuspankillä (Mouhijärven kylät)
- 19.11.2012 Kyläilta Suodenniemen Säästöpankillä (Suodenniemen kylät)
- 20.11.2012 Kyläilta Lantula-talolla (Vammalan itäisen alueen kylät)
- 22.11.2012 Kyläilta Keikyän koululla (Keikyän kylät)
- 28.11.2012 Kyläilta Jaaran kyläseurantalolla (Kiikoisten kylät)
- 3.12.2012 Kyläilta Illon Seurantalolla (Vammalan eteläisen alueen kylät)
- 13.12.2012 Kyläilta Vähähaaran Kotiseututalolla (Kiikan kylät)

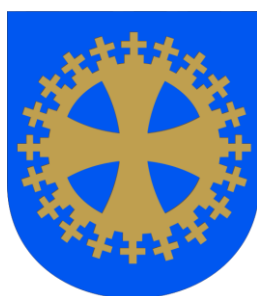
2013

- 26.3.2013 Kylähankkeen päätösseminaari Jaaran Kyläseurantalolla (Kiikoinen ja Suodenniemi)
- 27.3.2013 Kylähankkeen päätösseminaari Mouhijärven Osuuspankillä (Mouhijärvi)
- 28.3.2013 Kylähankkeen päätösseminaari Kauppалantalolla (Vammala ja Äetsä)
- 21.10.2013 Maaseutuilta Lounaskahvila Pianossa (Suodenniemen alue)
- 22.10.2013 Maaseutuilta Hyynilän Seurantalolla (Mouhijärven alue)
- 24.10.2013 Maaseutuilta Kauppалantalolla (Vammalan alue)
- 28.10.2013 Maaseutuilta Jaaran Kyläseurantalolla (Kiikoisten alue)
- 30.10.2013 Maaseutuilta Pirjon pirtillä (Äetsän alue)
- 6.11.2013 Sastamalan kaupungin avoimet ovet, keskustelutilaisuus Kauppалantalolla

2014

- 16.1.2014 Maaseutuaiheinen tilaisuus lapsille, Täti Taikakynä Kauppалantalolla
- 3.3.2014 Road Show -kiertue Lantulan kylätalolla (Vammalan alue)
- 5.3.2014 Road Show -kiertue Lounaskahvila Pianossa (Suodenniemen alue)
- 10.3.2014 Road Show -kiertue Jaaran Kyläseurantalolla (Kiikoisten alue)
- 17.3.2014 Road Show -kiertue Keikyän Vanha Pappila (Äetsän alue)
- 21.3.2014 Sastamalan kaupungin avoimet ovet, keskustelutilaisuus Kauppалantalolla
- 7.4.2014 Road Show -kiertue Kahvila Signe (Mouhijärven alue)

”MAASEUTU ON SASTAMALAN VIHREÄ SYKKIVÄ SYDÄN ”

SASTAMALAN MAASEUTUOHJELMA 2014 – 2017

**WWW.SASTAMALA.FI
WWW.SASTAMALANKYLAT.FI**